7 ՅՈՒՆԻՍ 1994 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ # 106 (609)

Ազգ
Azg
armenian daily

SABCO
OVERSEAS TRADING LTD.
LIMASSOL CENTRE, BLOCK B, SUITE 307, P. O. BOX 6543
TEL +357-5-370962
FAX +357-5-370945
OUR BANKERS: B. E. M. O. BANK, LIMASSOL, CYPRUS; FEDERAL BANK OF THE MIDDLE EAST, LIMASSOL, CYPRUS; BANK OF CYPRUS, LIMASSOL, CYPRUS; HELLENIC BANK, LIMASSOL, CYPRUS
Հայաստանի եւ ԱՊՀ երկրների համար
կիտրոսի եւ Ռոստովի պահեստներից
ԾԽԱԽՈՏ, ՍԹԵՐԻՔ, ԽՄԻՉՔ, ԿԱՅԾ-ՅՔ
ուղիղ հասցեատիրոջը՝ ցամաքով եւ ինքնաթիռով

ՂԱՐԱԲԱՂԻ ՀԱՐՑ

Կազիմիրովը փորձում է համոզել կողմերին

Բայց հիմնական հարցերն անպատասխան են

ԱՐՄԵՆ ԲԱՂԴԱՍԱՐՅԱՆ

Հունիսի 4-ի ուշ երեկոյան Ռուսաստանի նախագահի հատուկ հանձնարարություններով դեսպան Վլադիմիր Կազիմիրովը հերթական անգամ ժամանեց Երեւան եւ նույն երեկոյան բանակցություններ վարեց հայաստանյան իր գործընկերոջ՝ նախագահի խորհրդական Դավիթ Շահնազարյանի հետ: Բանակցությունները նվիրված էին ղարաբաղյան հակամարտության խաղաղ կարգավորման ռուսաստանյան ծրագրի առանձին մանրամասների քննարկմանը: Հունիսի 5-ին Վլադիմիր Կազիմիրովին ընդունեց Հայաստանի նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանը: Նույն օրը ռուս դեսպանը մեկնեց Ստեփանակերտ:

Եթե հայաստանյան պաշտոնյաները գերադասում են չբացել փակագծերը բանակցությունների վերաբերյալ, ապա ադրբեջանական լրատվական միջոցներն այնուամենայնիվ որոշ մանրամասներ հաղորդում են Կազիմիրովի՝ Երեւան ժամանելուց մեկ օր առաջ Բաքվում անցկացրած բանակցությունների վերաբերյալ: Տես # էջ 2

Մարտերը կարող են վերսկսվել մոտ ժամանակներս

ԵՐԵՎԱՆ, 6 ՀՈՒՆԻՍ, ՍՆԱՐՔ: Ամենամոտ ժամանակներս կարելի է սպասել մարտական գործողությունների վերսկսման Ղարաբաղում, այսօր հայտարարեց Հայաստանի Գերագույն խորհրդի Արցախի հարցերի հատուկ հանձնաժողովի քարտուղար պրոֆեսոր Սուրեն Զոլյանը: Նրա կարծիքով, նման կանխատեսումների համար հիմք է տալիս Ադրբեջանի ներքաղաքական կացությունը: Հակամարտության կարգավորման միջոցառումների մասին մոսկովյան արձանագրության ստորագրման ձգձգումը պատգամավորը համարեց սովորական ներկայացում, որը նպատակ ունի ժամանակ շահել Ադրբեջանի ներսում իրադրությունը կայունացնելու եւ վերջին ժամանակներս բանակի կորցրած կառավարելիությունը վերականգնելու համար:

Ալիեւն ստացավ իրեն այնքան անհրաժեշտ շունչ քաշելու ժամանակը, ինչպես նաեւ բարենպաստ միջազգային ֆոն ստեղծեց իր հակաժողովրդավարական գործողությունների համար, քանի որ հանդես եկավ որպես հաշտության ձգտող ղեկավար, իսկ ընդդիմությունը իրեն դրսեւորեց որպես պատերազմի կուսակցություն: Բայց վերջնական հաշվով Ադրբեջանի ղեկավարության եւ ընդդիմության հայտարարություններում փաստորեն ոչ մի տարբերություն չկա. բոլորն էլ հաշտություն են ցանկանում, միայն թե ադրբեջանական պայմաններով, իր կարծիքը հայտնեց պրոֆեսորը:

Դրա հետ մեկտեղ, ասաց Զոլյանը, անհասկանալի է, թե ինչի վրա են հենվում Հայաստանի ղեկավարության այն հայտարարությունները, թե «մենք ավելի քան երբեւէ մոտ ենք հաշտությանը», քանի որ չեն երեւում դրա համար իրական նախադրյալներ Ադրբեջանի դիրքորոշման մեջ, ինչպես որ չի երեւում միջնորդների հետեւողական քաղաքական կամքը:

Կարելի է ենթադրել, որ Ադրբեջանի ղեկավարությունը այդ երկրում ապակայունացումը կանխելու նպատակով ամենամոտ ժամանակներս նորից կսկսի լայնամասշտաբ մարտական գործողություններ Ղարաբաղում: Տես # էջ 2

ԴԵՄՔԵՐ

Մամեդռաֆի Մամեդով. «Ադրբեջանի բանակում վարձկաններ չկան»

Գերված թուրք, աֆղան, ուկրաինացի եւ ռուս վարձկանները հերքում են Ադրբեջանի պաշտպանության նախարարին

ՎԱՀՐԱՄ ԱՂԱՋԱՆՅԱՆ

«Գաղտնիք չէ, որ մեր բանակում ծառայող վարձկանների մասին պատմող լուրերը տարածում են Երեւանի եւ Խանքենդիի (այսինքն Ստեփանակերտի - Վ. Ա.) կեղտոտ քարոզիչները, դրանով իսկ փորձելով միջազգային ասպարեզում վարկաբեկել Ադրբեջանին, վերջերս հայտարարեց Ադրբեջանի պաշտպանության նախարար Մամեդռաֆի Մամեդովը՝ հանդես գալով ազգային հեռուստատեսությամբ: Բոլորին քաջ հայտնի է, թե ինչպես են գործում հայ գաղափարախոսները եւ լրագրողները՝ սեփական ժողովրդին մոլորեցնող խիղճը կորցրած այդ անբարոյական խաժամուժը: Մեր հերոս, արիասիրտ տղաներին օտարերկրացիներ պետք չեն: Հանրահայտ է, որ նրանք թշնամուն ջախջախում են առանց որեւէ օգնության»:

Ահա այսպես: Ոչ ավել, ոչ պակաս: Կարելի է, իհարկե, պարոն Մամեդովի հիշողությունը թարմացնել ադրբեջանական բանակի պարտությունների վերաբերյալ բազմաթիվ եւ չհնացող տեղեկություններով: Կարելի է նաեւ երկար խոսել, որ սուտ խոսելը դարձել է Ադրբեջանի բարձրաստիճան պաշտոնյաների վարքագծի անբաժանելի մաս:

Ընդհանրապես Ադրբեջանում ուժգնացող հակահայկական քարոզչությունը վերջին օրերին որեւէ թարմությամբ կամ նորությամբ աչքի չի ընկնում: Զարմացնում է միայն մարտական գործողություններում այլազգի վարձկանների մասնակցելու ժխտման փորձերը: Թվում էր, թե ադրբեջանական բանակում աֆղանների, ռուսների, թուրքերի եւ ուկրաինացիների առկայությունը վաղուց արդեն ապացուցված է: Սակայն, Ադրբեջանի պաշտոնատար անձինք եւ այդ պետության լրատվական միջոցներն ամենայն լրջությամբ շարունակում են պնդել, որ ադրբեջանական զորքերում վարձկաններ երբեք չեն ծառայել եւ ապակողմնորոշիչ տեղեկություններ են տարածում տարբեր երկրներում: Ավելորդ մեկնաբանություններից խուսափելու համար ընթերցողների ուշադրությանն ենք ներկայացնում ադրբեջանական բանակում ծառայած օտարերկրյա վարձկանների մի փոքրիկ «ծաղկեփունջ», որը, երեւի, չէր խանգարի նվիրել Ադրբեջանի պաշտպանության նախարարին: Բոլոր դեպքերում դրանք, թվում է, կօգնեն նրան որոշակի պարզություն մտցնել բարոյագիտության սկզբունքների մասին իր պատկերացումների մեջ:

ԱԴԻԼԼՅԱ ՅՈՒՄԱԽ, Թուրքիա, Կայսերի քաղաքից: Գործազուրկ էր, երբ մեկնեց Ադրբեջան:

– Ադրբեջանցի մի խումբ սպաներ

շրջում էին Կայսերիում եւ մերձակա բնակավայրերում ու հրավիրում գործազուրկներին ծառայել իրենց բանակում: Շատերի նման ես էլ համաձայնվեցի: Տես # էջ 2

ՀԱՄԱՌՈՏ

Նորմանդիայի ցամաքահանման 50-ամյակը

ԼՈՆԴՈՆ, 6 ՀՈՒՆԻՍ, BBC, WSJ: Էլիզաբեթ 2-րդ թագուհու, նախագահ Ֆրանսուա Միտերանի եւ նախագահ Բիլ Քլինթոնի գլխավորությամբ 2-րդ աշխարհամարտի մասնակից դաշնակից երկրներից ժամանած պատվիրակներն ու պատերազմի վետերանները այսօր մասնակցեցին Հյուսիսային Ֆրանսիայի Նորմանդիա ծովածոցում կայացած զինվորական հանդիսություններին ու արարողություններին: 50 տարի առաջ, 1944 թ. հունիսի 6-ին, դաշնակից բանակների ռազմածովային, օդային եւ ցամաքային ուժերը, գեներալ Այզենհաուերի գերագույն հրամանատարության տակ, ցամաքահանում էին կատարել այդ ծովածոցի ամբողջ լայնքով մեկ, վերջապես բացելով Արեւմտյան ռազմաճակատը, որ բախտորոշ նշանակություն ունեցավ ոչ միայն Ֆրանսիայի ազատագրման, այլեւ գերմանական ֆաշիզմի ջախջախման գործում: Հասկանալի էր, որ ամերիկյան վետերան պարաշյուտիստները, կրկնելով 50 տարի առաջ կատարած իրենց սխրանքը, օդից «հարձակվեցին» ֆրանսիական բնակավայրերի վրա: Նրանցից 41 հոգի այդ ընթացքում տարբեր վնասվածքներ ստացան: Անհրաժեշտ է նշել նաեւ, որ այս տարի Գերմանիան չէր մասնակցում Նորմանդիայում ամեն տարի հունիսի 6-ին տեղի ունեցող տոնակատարությանը:

Թուրքիան երկարաձգում է արտակարգ դրությունը

ԱՆԿԱՐԱ, 4 ՀՈՒՆԻՍ, ՌՈՅԹԵՐ: Թուրքական կառավարությունը հաստատեց երկրի հարավ-արեւելքում հայտարարված արտակարգ դրությունը չորս ամսով երկարաձգելու մասին առաջարկը: Այն հաստատվել էր 1987 թ. ի վեր, բանակի եւ Քրդստանի բանվորական կուսակցության (PKK) միջեւ սկսած ընդհարումներից անմիջապես հետո: Անցնող շաբաթվա ընթացքում Հաքքարի, Շրնաքի, Դիարբեքիրի եւ Սղերդի նահանգներում նույն ուժերի միջեւ տեղի ունեցած բախումների հետեւանքով սպանվել է 31 մարդ, որոնցից 26-ը՝ քուրդ մարտիկներ: Այսպիսով, քաղաքական դիտորդների կարծիքով, ժողովրդավարացման միջոցառումները, որոնք վարչապետ Թանսու Չիլլերն ուզում էր ներկայացնել թուրքական խորհրդարանին, հավանական չէ, որ քննարկվեն առնվազն առաջիկա սեպտեմբերից առաջ: Մյուս կողմից, Հյուսիսային Իրաքում քրդական հակամարտ երկու կուսակցությունների պետերը՝ Թալաբանին եւ Բարզանին, հրադադար հաստատեցին եւ իրենց հետեւորդներից պահանջեցին հարգել այն:

ՄՈՍԿՎԱ

Գյուրեշի խոսքերը չեն նպաստում ռուս-թուրքական հարաբերություններին

ՄՈՍԿՎԱ, 4 ՀՈՒՆԻՍ, ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Ռուսաստանի արտգործնախարարության ներկայացուցիչը Թուրքիայի զինված ուժերի գլխավոր շտաբի պետ Դողան Գյուրեշի թուրքական մամուլում հրապարակված խոսքերի առնչությամբ հայտարարեց. «Թուրք բարձրաստիճան զորավարը պնդում է, թե Ռուսաստանը Թուրքիայի համար էլ ավելի մեծ սպառնալիք է դարձել, քան «սառը պատերազմի» ժամանակաշրջանում. Մոսկվային մեղադրում է Անդրկովկասի, Ուկրաինայի եւ նույնիսկ Բալթյան երկրների հանդեպ ծավալապաշտական դիտավորությունների մեջ: Գյուրեշի

այդօրինակ արտահայտությունները արմատապես հակասում են մեր հարաբերությունները բարեկամական գործակցության մակարդակի հասցնելու վերաբերյալ Ռուսաստանի ու Թուրքիայի բարձրագույն ղեկավարության միջեւ ձեռք բերված ըմբռնմանը: Ռուսական կողմը կուզենար հուսալ, որ Գյուրեշի խոսքերը չեն արտահայտում Թուրքիայի քաղաքական ղեկավարության տեսակետը, եւ ելնում է այն բանից, որ Անկարան Մոսկվայի հետ համահավասար չափով շահագրգռված է ռուս-թուրքական հարաբերությունների ու համակողմանի գործակցության հետագա զարգացմամբ»:

Պատվիրակները կմեկնեն Ս. Պետերբուրգ

ԵՐԵՎԱՆ, 6 ՀՈՒՆԻՍ, ՍՆԱՐՔ: Վաղը Հայաստանի ԳԽ նախագահի Բաբկեն Արարքցյանը եւ ԼՂՀ խորհրդարանի նախագահի պաշտոնակատար Կարեն Բաբուրյանը մեկնում են Սանկտ Պետերբուրգ մասնակցելու ԱՊՀ-ի ազգամիջյան համաժողովի նիստին, որի ընթացքում կլսվի նաեւ Մեդեքյան Շերինկովի գլխավորած ղարաբաղյան հակամարտության կարգավորման միջխորհրդարանական խմբի հաշվետվությունը: Նախօրյակին Արարքցյանը եւ Բաբուրյանը Երեւանում համատեղ քննարկեցին Սանկտ Պետերբուրգում կայանալիք ԱՊՀ-ի խորհրդարանականների հանդիպման հետ կապված հարցերը:

Վազգեն Ա-ն վաղը կվերադառնա Ֆրանսիայից

Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի Հոգեւոր գերագույն խորհրդի մոտիկ աղբյուրներից հայտնեցին, թե Ամենայն Հայոց Հայրապետ Վազգեն Ա-ն, որ մայիսի 24-ին բժշկական քննության համար Երեւանից մեկնել էր Փարիզ, չորեքշաբթի, հունիսի 8-ին, կվերադառնա Մայր Աթոռ: Ինչպես Փարիզ մեկնումը, այնպես էլ այնտեղից Վեհափառ Հայրապետի վերադարձը կատարվի հանրապետության նախագահի ներկայացուցչական-ծառայողական ինքնաթիռով: Վազգեն Առաջինին կուղեկցեն նախագահ Լ. Տեր-Պետրոսյանի աշխատակազմի պետ Շահեն Կարամանուկյանը եւ ՀՀ կառավարությանն առընթեր կրոնի գործերի խորհրդի նախագահ Կտրիճ Սարդարյանը:

digitised by A.R.A.R.@

ՂԱՐԱԲԱՂԻ ՀԱՐՑ

Կազիմիրովը փորձում է համոզել կողմերին

Սկիզբը էջ 1

Այսպես, ըստ Թուրան գործակալության, ռուս դեսպանը Բաքվում հայտարարել է, թե «մենք ելնում ենք նրանից, որ պետք է մտցնել միայն այնպիսի ուղղումներ, որոնք փոխզիջումային են»։ Նա հայտարարեց նաեւ, որ եթե բանակցությունները ավելի առաջացած լինեին, հնարավոր կլիներ ընդունել նաեւ ոչ այնքան փոխզիջումային ձեւակերպումներ հօգուտ այս կամ այն կողմի՝ մեկ այլ ատարեգում զիջումների դիմաց։ «Սակայն կողմերն առայժմ չեն սովորել առեւտուր անել եւ մնում են իրենց ծայրահեղական դիրքերում», ասել է նա։ Ինչ վերաբերում է Ադրբեջանի պաշտպանության նախարար Մամեդռաֆի Մամեդովի այն պնդմանը, թե հայկական զորքերը գրավյալ տարածքներից պետք է դուրս բերվեն 3-4 օրում (ռուսական ծրագիրը նախատեսում է 34 օր), ապա պրն. Կազիմիրովն ընդգծել է, թե կարեւորը խաղաղական համաձայնության ձեռքբերումն է, եւ ոչ թե ժամկետները։

«Առայժմ Մամեդովը պնդում է, որ հայկական ուժերը պետք է դուրս բերվեն գրավյալ տարածքներից, շեշտել է նա, մինչդեռ դա ոչ մի կապ չունի ռազմատեխնիկական համաձայնագրի հետ։ Դա խաղաղական համաձայնագրի առաջին կետն է, որը պետք է ստորագրեն հակամարտող կողմերի բարձրագույն գործադիր իշխանությունները։ Բոլոր գրավյալ տարածքները, բացի Լաչինից եւ Շուշիից, պետք է ազատվեն 34 օրում։ Ընդ որում, խաղաղական համաձայնագիրն ուժի մեջ մտնելուց 2 շաբաթ անց պետք է քննարկվեն նաեւ Լաչինի եւ Շուշիի ազատման խնդիրները»։ Գործնականում սա նշանակում է, որ Լաչինի եւ Շուշիի հարցը պետք է քննարկվի հայկական ուժերի կողմից գրավյալ տարածքներն ազատելու ընթացքում, իսկ դա նշանակում է, որ վերջնական համաձայնություն կարող է չկայանալ՝ ադրբեջանական կողմի կոշտ դիրքորոշման պատճառով։

Վլադիմիր Կազիմիրովը քննադատել է Ղարաբաղի «տարածքներ կարգավիճակի դիմաց» դիրքորոշումը եւ նշել, թե դա փորձ է ուժի միջոցով լուծել հակամարտությունը։ Մինչդեռ «այս պատերազմում հաղթողներ չկան, կան միայն պարտվողներ», ասել է նա։ Ինչ վերաբերում է ռուսական խաղաղարար ուժերին, ապա ռուս դեսպանը շեշտել է, թե առայժմ հիմքեր չկան դրանք տարանջատիչ ուժեր համարելու։ Ավելին, ըստ դրանք ինչ-որ միջին դիրք են զբաղեցնում տարանջատիչ ուժերի եւ դիտորդների միջեւ։ «Այդ ուժերը տարանջատիչ ֆունկցիաներ չունեն, նշել է նա։ Դրանք դիտորդներ են՝ ղեկավարման եւ անվտանգության մարմինների ապահովման ստորաբաժանումներով»։

Ամենազարմանալին այն է, որ պրն Կազիմիրովը ոչինչ չի ասում Ղարաբաղի կարգավիճակին նվիրված քննարկումների վերաբերյալ։ Եթե ենթադրվում է, որ դա լինելու է խաղաղական համաձայնագրի կետերից մեկը, ապա հազիվ թե ադրբեջանական կողմը երբեւէ ստորագրի այն։ Իսկ եթե կարգավիճակի հարցը պետք է քննարկվի գրավյալ տարածքներն ազատելուց հետո, ապա ակնհայտ է, որ հազիվ թե Հայաստանը կարողանա ստիպել Ղարաբաղին ստորագրել համաձայնագիրը։ Այլ կերպ ասած, սկզբունքային խնդիրը՝ նախ կարգավիճա՞կ, թե զորքերի հետքաշում, մնում է բաց։

ԱՐՄԵՆ ԲԱՂԴԱՍԱՐՅԱՆ

Մարտական...

Սկիզբը էջ 1

Անհաջողության դեպքում, նշեց Զոլյանը, Ալիեւը ընդդիմությանը կմեղադրի դավաճանության մեջ, իսկ հաջողության դեպքում էլ ավելի կամրապնդի իր դիրքը։

Պրոֆեսորի կարծիքով, իրադարձությունների նման զարգացումը կարելի է կանխել միայն այն դեպքում, եթե միջազգային կազմակերպություններն ու միջնորդ երկրները դադարեն ականահարել միմյանց նախաձեռնությունները, ինչը Ադրբեջանին հնարավորություն է տալիս խուսանավել եւ խուսափել հաշտության պայմանագիր կնքելուց։ Հակառակ դեպքում անխուսափելի է ռազմական գործողությունների սաստկացումը Ղարաբաղում, եզրափակեց Սուրեն Զոլյանը։

ԳԵՐԻՆԵՐ

Մամեդռաֆի Մամեդով. «Ադրբեջանական բանակում վարձկաններ չկան»

Գերված թուրք, աֆղան, ուկրաինացի եւ ռուս վարձկանները հերքում են Ադրբեջանի պաշտպանության նախարարին

Սկիզբը էջ 1

Սակայն առաջին իսկ օրերից խիստ հիասթափվեցի ծառայության պայմաններից։ Նորմալ չէին կերակրում, իսկ խոստացված վարձը այդպես էլ չստացա։ Հավատացեք ինձ, էրմենի ժողովրդի վատը երբեք չեմ ցանկացել եւ նույնիսկ մեկ անգամ չեմ կրակել ձեր զինվորների վրա։ Ղարաբաղի իշխանություններից խնդրում եմ ներում շնորհել ինձ եւ թույլ տալ վերադառնալ հայրենիք։

ԳԵՆԱԴԻ ԿՈՒՏԻՐԵՎ, Ռուսաստան, Տյումենի մարզից։ Մականունը՝ «Բիչ»։ «Հայ ժողովրդի վատը չցանկացող» եւս մեկ անձնավորություն։ Ստանում էր 500 հազար ռուբլի ամսական։

– Ադրբեջանական բանակում հայտնվեցի պատահաբար։ Ինձ ձերբակալեցին Բաքվի երկաթուղային կայարանում, երբ պատրաստվում էի մեկնել Տյումեն։ Ոստիկանները ծեծեցին ինձ եւ բռնի կերպով ուղարկեցին ճակատ։ Օրեր շարունակ մտածում էի՝ ինչպես փրկվեմ այս մղձավանջից եւ փախչեմ Ռուսաստան։ Հայերի նկատմամբ թշնամանք չեմ տածել եւ հավատում եմ, որ ձերոնք ներում կշնորհեն։

Չէ՞ որ եւ դուք, եւ մենք քրիստոնյա ենք։

ՕԼԵԳ ՊԻԼԻՊԵՆԿՈ, Ռուսաստան, Վլադիվոստոկ քաղաքից։ Ազգությամբ ուկրաինացի, նույնպես ստանում էր 500 հազար ռուբլի։ Մականունը՝ «Կոստոլոմ» (ոսկրաջարդ)։

– Ինձ նույնպես ձերբակալեցին ադրբեջանական ոստիկանները։ Փորձեցի դիմադրել, բայց ինձ դաժանաբար ծեծեցին եւ ուղարկեցին ռազմաճակատ։ Հետո ստիպված համաձայնվեցի, բայց ձերոնց վրա չեմ կրակել։ Ես պատահական մարդ եմ ձեր պատերազմում եւ հույս ունեմ, որ ինձ չեն պատժի։

ԲԱԽՏԻԱՐ ՎԵՐԲՈԼԼԱՀ, Աֆղանստան, Մազարի Շարիֆ քաղաքից։ Վիրավորվել է արկի բեկորներից։ Ադրբեջանցիները թողել են նրան, չհասցնելով հանել մարտի դաշտից։ Ստանում էր 5.000 ամերիկյան դոլլար ամսական։

– Ադրբեջանական ներկայացուցիչները Մազարի-Շարիֆում բացատրել են մեզ, որ իրենք պատերազմում են գյավուրների դեմ, եւ աֆղանցիները որպես մահմեդականներ պետք է օգնեն իրենց եղբայրներին։ Ես ալլահի զինվոր եմ եւ ուզում էի օգնել ազերիներին։ Բացի այդ, մեզ լավ էին վարձատրում։ Ես հայր չունեմ, աղքատ ընտանիքից եմ, պետք է ինչ-որ կերպ մտածեի հիվանդ մոր եւ քրոջ մասին։ Ճիշտն ասած, ուզում էի մի քիչ փող վաստակել։

ՅՈՒՐԻ ԲԵԼԻՉԵՆԿՈ, Ուկրաինա, Կրոսովեչինա գյուղից։ 16 տարեկան թոփչի։ Խփվել է Ղարաբաղի երկնքում 1992-ի օգոստոսին։

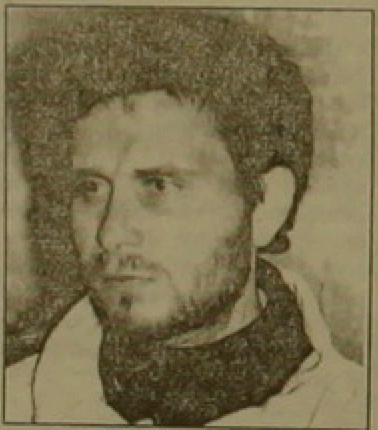

– ԽՍՀՄ-ի փլուզումից հետո Բաքվի մերձակայքում գտնվող մեր զունդը կազմալուծվեց։ Երբ պատրաստվում էի վերադառնալ Ուկրաինա, ինձ մոտեցան ադրբեջանցի 2 սպաներ եւ առաջարկեցին ծառայել Ադրբեջանի ռազմա-օդային ուժերում։ Ինձ խոստացան անվճար սնունդ, բավականին ընդարձակ բնակարան, 5000 ամերիկյան դոլլար ամսական։ Ի՞նչ էր մնում անել։ Գիտեի, որ հայրենիքում ինձ ոչ մեկը այդպիսի պայմաններ չի առաջարկի։ Եւ ես համաձայնվեցի։ Զղջում եմ արածիս համար եւ պատրաստվում եմ դիմել Լեռնային Ղարաբաղի Գերագույն խորհրդին ինձ ներում շնորհելու խնդրանքով։

ԳՈՐԻՍ

Ե՛ւ նախագահ, ե՛ւ տեղակալ մեկ օրում

Հունիսի 3-ին աշխատանքն սկսեց Գորիսի քաղաքային խորհրդի հերթական՝ 11-րդ նստաշրջանը։ Մեկ շաբաթ առաջ ավարտված 10-րդ նստաշրջանն ամբողջովին կազմացրել էր քաղխորհրդի գործելը, անվստահություն հայտնել նախագահին։ Ընթացիկ նստաշրջանի առաջին նիստի օրակարգում դրված էր քաղխորհրդի նախագահի ընտրության հարցը։ Օրակարգն սպառվեց նման դեպքերի համար ամենակարճ ժամկետում՝ ուշ երեկոյան։ Ընտրությունների երրորդ փորձից հետո նախագահ ընտրվեց գյուղտեխնիկումի դասատու Սեյրան Դոլունցը, որի օգտին, անհրաժեշտ 31-ի փոխարեն քվեարկել էր 35 պատգամավոր։ Նորընտիր նախագահը I տեղակալի թեկնածու առաջադրելու համար ժամանակ չպահանջեց, չնայած ուշ ժամին նիստը շարունակվեց։ Ընտրության արդյունքները հայտնի դարձան ժամը 23-ին։ Նստաշրջանն առաջին իսկ քվեարկությամբ Գորիսի քաղխորհրդի նախագահի առաջին տեղակալ հաստատեց Սյունիքի երկրամասի ջոկատների հրամանատար Սուրիկ Խաչատրյանին։ Քվեարկությանը մասնակցած 46 պատգամավորից նրա օգտին ձայն էին տվել 44-ը, դեմ՝ միայն մեկը։

Գորիսյան ընտրությունները հետաքրքրում էին ոչ միայն գորիսցիներին։ Թեպետ մի փոքր ուշացումով, նստաշրջանի աշխատանքներին մասնակցում էին ՀՀ ԳԽ տեղական ինքնակառավարման հանձնաժողովի անդամ Էդիկ Ջաղինյանը, ԳԽ կազմբաժնի վարիչի տեղակալ Արամ Հարությունյանը, ՀՀ կառավարության տարածքային կառավարման վարչության գլխավոր մասնագետ Մ. Վանոյանը։ Չկայացավ այն կանխատեսումը, որ Գորիսում տեղական իշխանությունների ընտրությունները կընթանան Գյումրիի սցենարով, եւ ի վերջո կնշանակվի լիազոր ներկայացուցիչ։ Այնուամենայնիվ, Գորիսի տարբեր կուսակցություններ ներկայացնող կոալիցիոն քաղաքային իշխանությունը կարելի է համարել կայացած։ Ընդամենը մեկ օրում ընտրվեց եւ նախագահ, եւ տեղակալ, ու Երեւանից եկած պատասխանատուները, իրենց առաքելությունը ավարտված համարելով, հաջորդ օրը մեկնեցին Գորիսից։ Առաջիկա օրերին քաղխորհրդի նստաշրջանը կշարունակի իր աշխատանքը եւ կձեւավորի գործադիր կոմիտեի կազմը։

ՍԵՐԳԵՅ [illegible],
Մեր սեփ. թղթակից

ԵՐԵՎԱՆ

Դպրոցականները տուն դարձան Ռուսաստանից

ԵՐԵՎԱՆ, 6 ՀՈՒՆԻՍ, ՍՆԱՐՔ։ Կես տարի Ռուսաստանում մնալուց հետո տուն վերադարձան մի խումբ հայ դպրոցականներ։ Շաբաթ օրը, Երեւանի «Էրեբունի» օդանավակայանում վայրէջք կատարեց Պենզայից թռած ԱՆ-24 ինքնաթիռը, բերելով 20 երեխաների, որոնց մեծ մասը որբեր են։

Պենզան Ռուսաստանի այն քաղաքներից մեկն է, ուր «Գարմոնիա» միջազգային ռուսական կենտրոնի խնդրանքով ձմռանը հյուրընկալվել էին հայ երեխաները։

Ինչպես հայտնեցին ինքնաթիռը դիմավորած «Գարմոնիա» կենտրոնի ներկայացուցիչները, այդ քաղաքի իշխանությունները եւ մանկական հիմնադրամը ստանձնել են հայ մանուկների շեֆությունը, նրանց ապահովելով կացարանով, հագուստով, ջերմությամբ։ Երեխաներին հնարավորություն էր տրվել կանոնավոր կերպով ավարտել ուսումնական տարին, հատկապես օժտված երեխաների գիշերօթիկ դպրոցում։

Ռուսաստանի Գալիչ, Ուլյանովսկ, Դուբնա, Պերեյասլավլ Զալեսսկի քաղաքները, ինչպես ժամանակ առ ժամանակ անդրադարձել ենք տարբեր հաղորդումներով, 200 հայ երեխաների օգնեցին անցկացնել այս ծանր ձմեռը եւ հաջողությամբ ավարտել ուսումնական տարին։

ՀԱՄԱՌՈՏ

Հայ բանտարկյալի մայրը Երեւանում

Երկշաբաթյա այցով ԱՄՆ-ից Երեւան է ժամանել հայ քաղբանտարկյալ Վարուժան Կարապետյանի մայրը՝ Արշալույս Կարապետյանը։ Տիկին Կարապետյանը հայտնեց, որ եկել է «պզտիկ դռներից մինչեւ ամենաբարձրը զարկելու եւ խնդրանքով, կոչով, պահանջքով դիմելու հայոց իշխանություններին իր կարելիության սահմաններում տեր ըլլալու իր զավակին»։

Հիշեցնենք, որ Վարուժան Կարապետյանը ձերբակալվել է 1983թ.։ Այդ տարի, Փարիզի Օռլիի օդակայանում տեղի ունեցած հզոր պայթյունից հետո, երբ ոստիկանությունը շուրջ 40 թուրքահպատակ հայ ընտանիքների սպառնում էր վերադարձնել Թուրքիա, Վ. Կարապետյանն ընկերոջ հետ ստանձնեց ահաբեկչության պատասխանատվությունը ու թեեւ դատարանում հերքում էր իր մեղսակցությունն այդ գործողությանը, այնուամենայնիվ դատապարտվեց ցմահ բանտարկության։

Վարուժանի մայրը պատմեց, որ որդու հետ տեսակցելիս երբեք չի նկատել հուսահատության կամ ափսոսանքի նշույլ։ Վերջին տեսակցության ժամանակ Վարուժանը հույս է հայտնել, որ հայոց բոլոր խավերը ֆրանսիական կառավարությունից իր պահանջատերը կդառնան եւ մորը խնդրել է Հայաստանին հաղորդել իր երազանքը՝ ստանալ Անկախ Հայրենիքի հպատակություն։ Վարուժանը չի հեռանում ռադիոյի մոտից՝ Հայաստանի ու Արցախի մասին որեւէ լուր բաց չթողնելու նպատակով, բանտում մարդասիրական գործունեություն է ծավալել եւ հավաքելով 150 կգ կաթի փոշի, մարդասիրական կազմակերպությունների միջոցով առաքել է Հայաստան։ «Հեռաձայնով խոսելիս խնդրում է դրամը իրեն չուղարկել, այլ Արցախ, որտեղ այն ավելի է անհրաժեշտ», ասաց Արշալույս Կարապետյանը։ ՆՏ

Տարբեր վիճակներ

«ԼՂՀ-ում իրավիճակը շահեկանորեն տարբերվում է Ադրբեջանի իրավիճակից», հայտարարեց ԼՂՀ ԳԽ նախագահի պաշտոնակատար Կարեն Բաբուրյանը։ «Իշխանության տարբեր ճյուղերի միջեւ տարակարծություն չկա հիմնահարցի խաղաղ կարգավորման խնդրում»։ Ըստ Կ. Բաբուրյանի, Ադրբեջանի ղեկավարները, դիրքի ու անձնական շահերի համար ոտնահարում են իրենց ժողովրդի իրավունքները։ «ԼՂՀ ԳԽ գործունեության առանցքային ուղղությունը եղել ու մնում են ղարաբաղյան հիմնահարցի խաղաղ կարգավորմանը նպաստելու, պատերազմից խաղաղ կյանքին անցնելու համար բավարար պայմաններ ստեղծելու հարցերը»։ ՆՏ

ՌԱՄԿԱՎԱՐ ԱԶԱՏԱԿԱՆ ՕՐԱԹԵՐԹ -
Հրատարակության Դ տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ
Երեւան 375010, Հանրապետության 47
Ֆաքս 562941, AT&T (7-8852) 151065
Գլխավոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ. 521635
Խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ. 521635
ՅԱՄԼԵՏ ԳԱՍՊԱՐԵԱՆ / 529221
Տնօրէն
ՍԱՐԳԻՍ ՍԱՐԳՍԵԱՆ / 562863
A STYLE համակարգչային ծառայութիւն / 581841
Ոճը եւ ձեւաւորումը ՊԱՒԷԼ ՂԱԼԱՔԵԱՆԻ
Apple Macintosh համակարգչային շարուածքը «Ազգ» թերթի
Azg armenian daily
LIBERAL DEMOCRATIC NEWSPAPER
Editor
H. AVEDIKIAN / phone: 521635
47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia, 375010
Published in U.S.A. by AZG Publishing Co.,
22122 Sherman Way, Suite 203, Canoga Park, CA 91303, Call (818) 598-0423 Fax (818)340-9819 for subscription rates.
Publisher - Հրատարակիչ
Dr. Krikor Krikorian -
Դոկտ. Գրիգոր Գրիգորեան
Executive Director - Տնօրէն
Vartan Karaoghlanian -
Վարդան Գարաօղլանեան
Production Manager -
Raffi Shoubookian
Արտադրութիւն
Րաֆֆի Շուպուքեան
«ԱԶԳ» օրաթերթը համարգչված է ԱՄՆ «ԱՐՄԻՆԿՈ» ՍՊԸ ի համակարգչային կայքով
Հեռախոս. 7 8852 281425,
Ֆաքս 7 8852 285082
E-MAIL INTERNET: ROOT.
YEREVAN @ REX. IASNET. COM

ԱԶԳ

ՇՐՋԱՆ ԱՊՀ

ՈՒԿՐԱԻՆԱ

Վերդիեւը դեռեւս կալանքի տակ է

Ուկրաինայի իրավապահ մարմինների կողմից ձերբակալված եւ Ադրբեջանի ազգային բանակի շարքերը ուկրաինացի փախստականներին համալրելու համար Ուկրաինայի Քրեական օրենսգրքի 63-րդ հոդվածով մեղադրված Ադրբեջանի փախստական Ֆիզուլի Վերդիեւը, ադրբեջանական զանգվածային լրատվության որոշ աղբյուրների վկայությամբ, իբր, ազատվել է կալանքից: Ադրբեջանի Հելսինկյան փախստականական ասամբլեայի ազգային կոմիտեից խաբար-սերվիս գործակալության թղթակցին հայտնել են, որ հետաքննվողը կալանքից ազատ չի արձակվել, բայց ներկայումս որոշվում է այդ հարցը, քանի որ նրա գործողություններում բացակայում է հանցակազմը: Սակայն մեղադրյալի կինը՝ Վալենտինա Վերդիեւան, հայտարարել է, որ իր ամուսնու դեմ հարուցված քրեական գործը հանձնվել է Ուկրաինայի կենտրոնական տրանսպորտային դատախազություն, իսկ ինքը՝ մեղադրյալը, նախկինի պես գտնվում է Կիեւի Լուկյանովսկի բանտի հոսպիտալում: Իսկ թե ինչպե՞ս է ընթանում հետաքննությունը եւ արդյոք մոտ ժամանակներս Ֆ. Վերդիեւի նկատմամբ կփոխվի՞ խափանման միջոցը, մեղադրյալի կնոջը ոչինչ հայտնի չէ: ՆՏ

Ստամբուլ. Նավթային պայմանագրի հերթական փուլ

Ադրբեջանի պատվիրակությունը գլխավորելու են ԱՀՆՊԸ նախագահ Նաթիկ Ալիեւը, արտաքին տնտեսական կապերով փոխնախագահ Իլհամ Ալիեւը եւ Պետական ընկերության նախագահի խորհրդական Վալեհ Ալեսքերովը: Առաջիկա բանակցությունների հիմնական հարցը լինելու է Կասպից ծովի ադրբեջանական [illegible] առափնյա շերտի հանքավայրերից արտահանման խողովակաշարի ուղին որոշելու հարցը:

Մյուս կողմից, Ադրբեջանի ներքին գործերի նախարարությունը հայտնում է, թե վերջերս հաճախակի են դարձել Ադրբեջանից նավթամթերքի խոշոր խմբաքանակներ դուրս բերելու փորձերը: Հաղորդման մեջ նշվում է, որ նման պատահարներն ավելի հաճախակի են Ադրբեջանի Վրաստանի եւ Դաղստանի հետ սահմանագծում: Այսպես, ՆԳՆ-ի հաղորդման համաձայն, մայիսի 31-ին, հանրապետության Ղազախի շրջանի ոստիկանության աշխատակիցների կողմից կանխվել է 6 տ 650 լ դիզելային վառելիք, 5 տ դիզելային յուղ եւ 220 լ բենզին Վրաստան տանելու փորձը: ՆՏ

ՂԱԶԱԽՍՏԱՆ

Սխա՞լ, թե հարկադիր միջոցառում

ԱԼՄԱ ԱԹԱ, 3 ՀՈՒՆԻՍ, ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Բազմաթիվ ղազախստանցիներ սխալ են համարում անցյալ տարվա աշնանը սեփական արժույթ մտցնելը: Այդ է վկայում հանրապետությունում Ալմա Աթայի Գիլլերի ինստիտուտի անցկացրած հանրային կարծիքի հարցումը: Դրա տվյալները վկայում են, որ մայրաքաղաքում սոցիոլոգիական հետազոտության ենթարկված բնակիչների 62,5 տոկոսը համոզված է, որ երկիրը դեռ է վերադառնա ռուբլու գոտի: Մասնակիցների միայն 21 տոկոսն է կտրականապես դեմ արտահայտվել այդ քայլին:

Ազգային արժույթի գոյության կես տարում դրա փոխարժեքը ավելի քան 8 անգամ նվազել է: Դրա հետեւանքով ամերիկյան մեկ դոլարը հավասար է 40 տենգե, իսկ 1000 ռուսական ռուբլին 23 տենգեից ավելի: Այլ կերպ ասած, ղազախական դրամի արժեզրկման տեմպերն այժմ կազմում են ամսական մոտ 50 տոկոս:

Թենգեի փոխարժեքի անկումը մասնագետները կապում են ոսկով եւ արժութային պահուստներով դրա թույլ ապահովվածությամբ: Իրավասու աղբյուրներից ստացված տեղեկությունների համաձայն, տարեսկզբից հանրապետության արտահանության ծավալը կրճատվել է ավելի քան 20 տոկոսով: Ըստ որում, դրա հիմքը դարձյալ կազմում են հիմնականում արդյունահանող արդյունաբերության արտադրանքի հումքի մատակարարումները: Այն իրացվում է որպես կանոն համաշխարհայինից 10-30 տոկոսով ցածր գներով: Դրա հետեւանքով անցյալ տարի երկիրը պակաս է ստացել տասնյակ միլիոնավոր դոլարներ:

Ազգային արժույթի արժեզրկումը բազմաթիվ ղազախստանցիների հասցրել է աղքատության: Արհմիությունների դաշնության խորհրդի մասնագետների հաշվարկների համաձայն, հանրապետության յուրաքանչյուր բնակիչ միայն սննդի համար այժմ պետք է ծախսի առնվազն 1170 թենգե: Իսկ ոչ պարենային կարեւոր ապրանքների ու ծառայությունների հետ մեկտեղ սպառողական զամբյուղի արժեքը կազմում է 2340 թենգե: Դա 23 անգամ գերազանցում է երկրում սահմանված նվազագույն աշխատավարձն ու թոշակը:

Մինչդեռ, բնակչության կենսամակարդակի կտրուկ անկումը շարունակվում է: Հունիսի սկզբին էներգակիրների կտրուկ թանկացման հետեւանքով կրկին բարձրացել են հիմնական սննդամթերքների, արդյունաբերական ապրանքների եւ ծառայությունների գները: Ամենաhամեստ հաշվարկների համաձայն դրանք թանկացել են միջին հաշվով 2-2.5 անգամ:

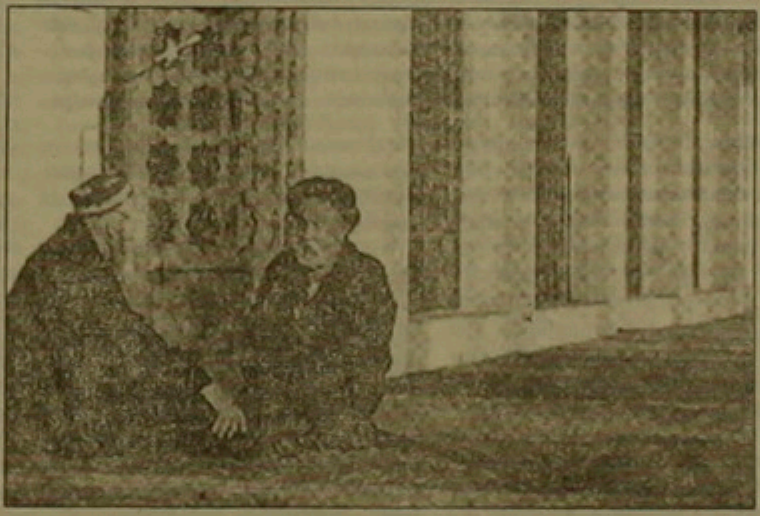

ՉԵՉՆԻԱ

Օկուպացման ծրագի՞ր

ԳՐՈԶՆԻ, 2 ՅՈՒՆԻՍ, ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Չեչե[illegible] րես գործակալության ղեկ- ման համաձայն, որը վկայակոչում է Չեչնիայի [illegible] եստանվտանգության վարչու- թյան աղբյուրներ, Ռուսաստանի ղեկավարությ[illegible] ը պատրաստ է «Չեչնիայի նկատմամբ բռնել բացահայտ զինված ագրեսիա[illegible] ուղի»: Գործակալության խոսքերով, հենց այդ նպատակով, Մոզդոկ է փոխ[illegible]ադրվել Ռուսաստանի ռազմաօդային ուժերի գրոհային ավիացիայի քոլաս, [illegible] ընդլայնվել է արտակարգ դրության գործողության գոտին, Չեչնիայի սահման[illegible] մոտ վերաբաշխվում են Ռուսաստանի ՆԳՆ հատուկ զորամասեր: Ինչպես [illegible] է Չեչնիայի պետանվտանգության վարչության պետի տեղակալ Խ. Ջամալխանովը, որի խոսքերն է մեջբերում Չեչենպրեսը, Ռուսաստանի արտաքին հետախուզության ծառայությունը պատրաստվում է Չեչնիայի Հանրապետությունը փուլ առ փուլ օկուպացնել «1979 թ. աֆղանական տարբերակով», օգտագործելով Չեչենա-Ինգուշիայի նախկին կոմունիստ ղեկավարներին:

ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ

ԱՊՀ-ն կարող է արժանանալ ՏՓԽ-ի բախտին

ՄՈՍԿՎԱ, 3 ՀՈՒՆԻՍ, ՌԻԱ-ՆՈՎՈՍՏԻ: Ռուսաստանի գիտությունների ակադեմիայի արտաքին տնտեսական հետազոտությունների ինստիտուտը Դաշնության խորհրդին կներկայացնի ԱՊՀ երկրների տնտեսական համագործակցության համաձայնագիրը, որը կլինի նախկին հետխորհրդային տարածքում վերամիավորման գործընթացներն իմաստավորելու եւ համապատասխան հանձնարարականներ մշակելու ռուսաստանցի գիտնականների անդրանիկ փորձը: Նման որոշում ընդունվեց Համագործակցության պետությունների տնտեսական դաշինքի ձեւավորման խնդիրների շուրջը խորհրդարանի վերին պալատում այսօր կայացած ունկնդրումների ընթացքում:

Ելույթ ունենալով պատգամավորների առջեւ, ինստիտուտի ղեկավար Ստեփան Սիտարյանը, որը ժամանակին ԽՍՀՄ-ը ներկայացնում էր ՏՓԽ-ում, այն կարծիքը հայտնեց, որ ԱՊՀ-ն կարող է կրկնել այդ կազմակերպության տխուր ճակատագիրը: Դա տեղի կունենա, եթե Համագործակցության շրջանակներում մեխանիզմներին սատարելու փոխարեն գերակշռի արդեն դրսեւորվող բյուրոկրատական մոտեցումը: Չսպասելով միջկառավարական բազմաթիվ համաձայնագրերի գործելուն, առեւտրական կառուցվածքները եռանդուն կերպով կապեր են կարգավորում մերձավոր արտասահմանի գործընկերների հետ, եւ անհրաժեշտ է ըստ ամենայնի աջակցություն ցույց տալ նրանց, ընդգծեց գիտնականը:

Ունկնդրումների մասնակիցները նշեցին անցյալ տարվա սեպտեմբերին ստորագրված ԱՊՀ տնտեսական դաշինքի ստեղծման պայմանագիրը շուտափույթ վավերացնելու անհրաժեշտությունը: Թեեւ դրա նախաձեռնողը Ռուսաստանն էր, այդուհանդերձ, նա միակն է պայմանագրի 11 մասնակիցներից, որն առայժմ չի վավերացրել այդ փաստաթուղթը:

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆ

Կյանքի նվազագույնը 111 հազար ռուբլի

Զբոսաշրջությունը թափ է հավաքում

ՄՈՍԿՎԱ, 3 ՀՈՒՆԻՍ, ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Այսօր Ռուսաստանի զբոսաշրջային սպասարկումների շուկայում գործում են մոտ 7 հազար ֆիրմաներ, որոնց երեք քառորդն զբաղված է արտագնա զբոսաշրջության ծառայություններով: Այդ մասին հայտնեց Ռուսաստանի միջազգային զբոսաշրջության կոմիտեի նախագահ Սերգեյ Շպիլկոն: Նրա կարծիքով, 1992 թ. միջազգային ու ներքին զբոսաշրջության ծավալների կտրուկ չափ կրճատումից հետո 1993 թ. սկսվել է միջազգային ու ներքին զբոսաշրջության աշխուժացում: Այդուհանդերձ, Ռուսաստանում զբոսաշրջության շրջանառության ծավալը կազմում է համաշխարհայինի միայն մեկ տոկոսը, այն դեպքում, երբ համախառն համաշխարհային արտադրանքի 12 տոկոսը ստեղծվում է ճանապարհորդների սպասարկման ոլորտում:

Փոփոխություններ են դիտվել նաեւ միջազգային զբոսաշրջության կառուցվածքում: Մինչեւ վերջերս գերիշխած առեւտրային շրջագայություններից հետո սկսվում է ճանաչողական մշակութային զբոսաշրջության ավանդական ձեւերի ակտիվացում:

Շպիլկոն հույս ունի, որ սպասարկումների որակի բարելավմանը կձառայի զբոսաշրջության ոլորտի գործունեության սկսված լիցենզավորումը, որի շնորհիվ դրանով զբաղվող ֆիրմաների թիվը, ըստ երեւույթին, փոքր-ինչ կկրճատվի:

Մինչդեռ մոսկվացիներին այժմ ավելի կենցաղային հոգսեր են մտահոգում: Այս տարվա առաջին եռամսյակի արդյունքների համաձայն, այստեղ ապրուստի պաշտոնական նվազագույնը կազմել է 111.007 ռուբլի: Ըստ սոցիալական ու ժողովրդագրական խմբերի, այդ թիվը տատանվում է 81.701-ից (մինչեւ 7 տարեկան երեխաներ), մինչեւ 134.379 ռուբլի (տղամարդիկ): Այս տվյալները հրապարակվել են սոցիալ-աշխատանքային հարաբերությունների կարգավորման մոսկովյան եռակողմ հանձնաժողովի այս տարվա առաջին նիստում:

Ինչպես նշվում է նիստում տարածված փաստաթղթում, «հաշվարկը կատարված է, ելնելով սննդի չափանիշներից եւ գոյացած գներից, հաշվի առնելով մայրաքաղաքի յուրահատկությունը եւ հիմնվելով Ռուսաստանի աշխատանքի նախարարության մեթոդաբանության վրա»:

Ինչպես նիստի մասնակիցներին հայտնեց Մոսկվայի արհմիությունների ֆեդերացիայի նախագահ Միխայիլ Նագայցեւը, Մոսկվայում 1994 թ. ապրիլին միջին աշխատավարձը կազմել է 127 հազար ռուբլի:

ԿԻՐԳԻԶՍՏԱՆ

Ասկար Ակաեւ. «Մեզ է հարկավոր ամուր ԱՊՀ»

«Ես կարծում եմ, որ մեզ ամուր ԱՊՀ է հարկավոր, ինչպես Եվրոպային հարկավոր է ամուր Եվրամիություն», հայտարարեց Կիրգիզստանի նախագահ Ասկար Ակաեւը, որն այցով գտնվում է Փարիզում: «Նախագահ Միտերանի հետ մենք համաձայն ենք այն հարցում, որ ԱՊՀ-ի հետագա ամրապնդումն, Եվրասիական դաշինքի ստեղծման օգտին Եվրամիության ձեւով եւ համաձայնությամբ», շարունակել նա:

Խոսելով «եռյակ դաշինքի» մասին, որ Կիրգիզստանն ստեղծել է Ղազախստանի եւ Ուզբեկստանի հետ միասին, նախագահ Ասկար Ակաեւն ընդգծեց, որ «դա չի հակասում ԱՊՀ-ի գաղափարին, ընդհակառակը, գաղափարն ինքը ծագել է ԱՊՀ-ի շրջանակներում»: «Մենք անկացանք ցույց տալ բարի օրինակն այն բանի, որ ԱՊՀ-ի շրջանակներում կնքված տնտեսական դաշինքի, գործակցության, արժութային դաշինքի սակագների մասին մեր պայմանագրերը սկսել են գործել, ոչ թե մնացել են միայն թղթի վրա»:

«Մենք հասուն ենք, վերջում ասաց Ասկար Ակաեւը, որ այդ օրինակը օգնի ամրապնդել ԱՊՀ-ն: Միգուցե մենք էլ ունենանք մեր «Մաաստրիխտը», եւ մենք էլ ստեղծենք Եվրադաշինքի նման մի բան»:

Միաժամանակ, «Ռեսպուբլիկա» անկախ թերթի էջերում կառավարության մեղադրանք զետեղվեց կրղ-

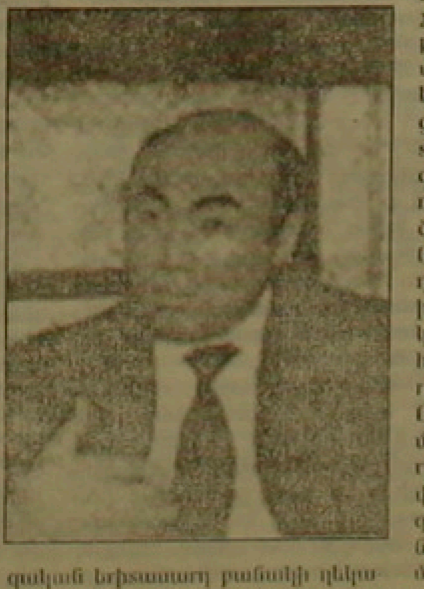

զական երեսարդ բանակի ղեկավարության հասցեին: Հանրապետության նախագահության մամլո կենտրոնի աշխատողները պատասխանեց ծավալուն հայտարարությամբ:

Փաստաթղթում կան հետաքրքիր թվեր ու փաստեր: Պնդվում է, թե երկրի տնտեսությունը չի կարող պահել բանակը, որ կազմում է 4 մլն. բնակչություն ունեցող հանրապետության բնակիչների 0.27 տոկոսը: Բանակին անհրաժեշտ գումարի միայն 21.2 տոկոսն է ծախսվում բյուջեից, մնացած միջոցները ռազմական գերատեսչությունը ստիպված է ինքնուրույն գտնել: Դա արվում է մասնավորապես «Բողդան» զորարար նախագծի միջոցով, որը թույլ է տվել հավաքել մոտ 4 մլն. դոլար արժողությամբ դուրս գրված տեխնիկա, հնացած ինքնաթիռներ, հրազեն: Բանակի ղեկավարության խոսքերով, «վաղվա հացով» ստիպել են այդ միջոցների մի մասը տալ վաճառողներին: Ըստ երեւույթին, հենց դա է եղել այն մեղադրանքների պատճառը, թե հանրապետության զինված ուժերի ղեկավարությունը հակված է առեւտրային գործունեության: Տեղեկություն կա նաեւ, որ կրղզական բանակը կհամալրվի ամերիկյան երկու «Բոինգ737-200» ինքնաթիռներով, որոնք կփոխանակվեն երկու տարով:

ՌԻԱ ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

ԲԱՆԱՎԵՃ

Հայ գրողը երկու ժամանակների միջեւ

ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ԹՈՓՉՅԱՆ

Մշակույթի եվրոպական կենտրոնը (Ժնեւ, Շվեյցարիա) պատկառելի մի հաստատություն է, որ ի թիվս այլ միջոցառումների կազմակերպում է նաեւ հանդիպումների շարք այդ բնագավառի հայտնի դեմքերի հետ, ուր վերջիններս դասախոսություններ են կարդում կամ բանավեճեր անցկացնում մշակութային զանազան հարցերի շուրջ: Այս տարվա «Գարուն-94» շարքում, մայիսի 18-ին ժնեւյան այդ կենտրոնում ելույթ ունեցավ նաեւ գրող, գրականագետ, թարգմանիչ Ալեքսանդր Թոփչյանը «Հայ գրողը երկու ժամանակների միջեւ» թեմայով: Ի միջիայլոց, առաջին անգամն է, որ որեւէ հայ մտավորական ելույթ է ունենում այս կենտրոնում: Ըստ պրն. Թոփչյանի, սա լինելու է նաեւ կենտրոնի եւ Հայաստանի միջեւ մշակութային համագործակցության սկիզբը եւ ծրագիր կա նույնիսկ Երեւանում բացել դրա բաժանմունքը: Թոփչյանի վերոհիշյալ դասախոսությունը թեեւ բավականին ծավալուն է, սակայն շոշափված հարցերը հետաքրքրական համարելով, այն տպագրում ենք ամբողջովին:

1965 թ. ապրիլի 24-ին էր: Խրուշչովյան ձնհալից հետո ժողովրդյան հարյուր հազարանոց զանգվածը փողոց էր ելել նշելու Օսմանյան կայսրությունում հայերի ցեղասպանության 50-ամյակը: Խորհրդային իշխանության օրոք առաջին անգամն էր, որ այդ ձեւով հարգանքի տուրք էր մատուցվում մեկուկես միլիոն զոհերի հիշատակին: Եւ ժողովուրդը նշում էր ինքը, առանց պետական մարմինների թույլտվության, սակայն նրանց լուռ համաձայնությամբ:

Ժողովուրդը խորհրդային իշխանություններից, Թուրքիայից, ՄԱԿ-ից եւ միջազգային այլ կազմակերպություններից պահանջում էր պաշտոնապես ճանաչել հայերի ցեղասպանության փաստը եւ իրավական ու նյութական հատուցումներ կատարել: Ժողովուրդն, իհարկե, հոգու խորքում լավ գիտեր, որ անիմաստ է խորհրդային վերին մարմինների նման հարցով դիմելը, մանավանդ որ Հայաստանի իշխանություններն այդ օրը հոգսեր շատ ունեին: Օրինակ, մի քանի օր հետո Հայաստանի արտաքին գործոց նախարարը, որպես Խորհրդային Միության ներկայացուցիչ, պիտի հանդես գար ՄԱԿ-ի հերթական ասամբլեայում եւ ամենայն կրքոտությամբ պաշտպաներ Սեւ Աֆրիկայի ճնշված ժողովուրդների իրավունքները:

Ահա ինչու մարդկային զանգվածը Երեւանի փողոցներում երկար քայլելուց հետո եկավ-կանգնեց բանաստեղծի տան առջեւ: Այն բանաստեղծի, որն իր ստեղծագործությունը նվիրել էր ազգային ողբերգության արտահայտմանը: Տասնյակ տարիներ, այդ թվում եւ ստալինյան իշխանության օրոք, նա եղել էր ազգային վիշտը մարմնավորողներից մեկը, թերեւս, ամենակարկառունը:

Ինչ-որ առումով նրա եւ մի շարք այլ գրողների շնորհիվ էր, որ ժողովուրդը շարունակում էր հիշել հիսուն տարի առաջ կատարված ցեղասպանության փաստը: Եւ այժմ արդարություն եւ հատուցում պահանջող ժողովուրդը կանգնել էր ոչ թե ամենազոր կոմկուսի, ոչ թե խորհրդարանի կամ էլ կառավարության դռների, այլ բանաստեղծի տան առջեւ:

Սակայն ի՞նչ կարող էր անել բանաստեղծը: Նա տաղանդ ուներ եւ կարող էր ժողովրդի հիշողության մեջ վառ պահել ողբերգության խորությունները, ուստի քանի որ բանաստեղծ էր, ապա չէր կարող բառերով անել այն, ինչը պիտի անեին քաղաքական գործիչները կամ գեներալները: Բանաստեղծն, անշուշտ, լավ գիտեր բառի հնարավորությունները: Թերեւս դա էր պատճառը, որ նա այդ կարեւոր օրը չերեւաց իր ժողովրդին:

Այդ օրը բանաստեղծի տան առջեւ կանգնած մի քանի հազարից մեկն էլ ես էի, եւ կարող եմ ասել, որ բանաստեղծի բացակայությունը ժողովուրդն ուրիշ կերպ բացատրեց: Տեղնուտեղը լուրեր շրջեցին, թե նրան ձերբակալել են, քաղաքից հեռացրել, վախեցրել, թե՞ զգուշացրել են, որ այդ օրը փողոց դուրս չգա եւ այլն: Արդարության որոնման ճանապարհին ժողովրդի միակ հույսը բանաստեղծն էր: Ահա ինչու, մեկ ժամ համբերատար սպասելուց հետո, ժողովուրդը հեռացավ, անհետին չկորցնելով հավատը, թե ազգային արդար պահանջատիրությունը օրերից մի օր պիտի բավարարվի նախ եւ առաջ բանաստեղծի օգնությամբ:

Գրողը, իսկական, բնությունից առատորեն օժտված բանաստեղծը, ստանձնել էր սոցիալ-քաղաքական մի դեր, պատասխանատու մի առաքելություն, որը բացարձակապես ոչ մի կապ չուներ նրա իսկական կոչման հետ: Ավելին, կատարելապես հակացուցված էր: Նա մտել էր մի վտանգավոր արկածախնդրության մեջ, որի ավարտը շատ կանխատեսելի էր, նույնիսկ անհուսալի: Կյանքի համար այդ զբաղմունքն առանձնապես վտանգավոր չէր: Ավելին, հանրապետության բարձրաստիճան անձինք սիրաշահում, նույնիսկ փնտրում էին նրան: Համազգային վշտի երգիչ բանաստեղծի հետ մտերմություն անելը յուրատեսակ բոնտոն էր հանրապետության առաջին դեմքերի համար: Պոետական-քաղաքական այս հանձնառությունը նյութական առումով էլ շահավետ էր: Չափազանց շահավետ: «Հայրենասիրական» բանաստեղծությունների ժողովածուները տպագրվում էին տասն-երեսուն, նույնիսկ քառասուն-հիսուն հազար տիրաժով եւ բառացիորեն մի քանի օրում սպառվում: Ի դեպ, այդ ժամանակ Հայաստանում հազիվ երեքուկես միլիոն բնակիչ լիներ: Եւ վերջապես, բանաստեղծության նման կիրառումը որեւէ բերում էր այնպիսի փառք եւ ժողովրդականություն, որպիսին չէր ունեցել, թերեւս, ազգային ոչ մի հանճար հայ մշակույթի երեքհազարամյա պատմության մեջ: Այս երեւույթը ճիշտ հասկանալու համար, հավանաբար, անհրաժեշտ է բացատրել, թե ինչ էր իրենից ներկայացնում գրողը, արվեստագետը տոտալիտար հասարակության մեջ:

Հերո՞ս, թե՞ մտքերի տիրակալ, կիսաստվա՞ծ, թե՞ ժողովրդի ծառա

Նախկին խորհրդային հասարակության սոցիալական հիերարխիայում կատարված փոփոխությունները լրջորեն անդրադարձան մտավորականության ճակատագրի վրա, եւ ամենից ծանր դրության մեջ հայտնվեցին, թերեւս, գրողները եւ արվեստագետները: Կարելի է ասել, որ նրանց մի զգալի մասը հայտնվեց անհեթեթ, նույնիսկ ողբերգական կացության մեջ:

Ժողովուրդը, հավանաբար, դեռ հիշում է հեռուստատեսային այն հաղորդումները հանդիսավոր արարողությունների մասին, երբ խորհրդային իշխանության առաջին անձերի կողքին երեւում էին գրականության եւ արվեստի մի շարք ներկայացուցիչների դեմքերը: Եւ կուսակցական-կառավարական հանդիսավոր արարողությունների այդ կադրերում ավելի շատ զարմանք կառաջացներ նրանց բացակայությունը, քան ներկայությունը:

Ըստ էության, խորհրդային գրողի վիճակն անհեթեթ էր այն ժամանակ եւ ոչ թե հիմա, քանզի իրենց թանկագին ժամանակն ստեղծագործության վրա ծախսելու փոխարեն, կուսակցության համագումարներում եւ պլենումներում նստած, լուռ ու համբերատար, զանազան տխմարություններ էին լսում պարտադիր ծուլման նոր մեթոդների, կովերի կաթնատվության բարձրացման, խոզերի ինտենսիվ բտման արդյունավետ եղանակների մասին: Երբեմն նույնիսկ այս հարցերի վերաբերյալ լուրջ եւ մասնագիտական ելույթներ էին ունենում:

Ավելին, սոցռեալիզմի ջերմեռանդ պաշտպաններ, գրականության մեջ ամեն տեսակի ավանգարդն ատող գրողները, ակամա դառնում էին այնպիսի աբսուրդ ներկայացման մասնակիցներ, որի մասին երազել անգամ չէին կարող ոչ Բեկետը, ոչ էլ Արաբալը:

Առանձնաշնորհյալ գրողի, յուրատեսակ կիսաստվածի կերպարը տոտալիտար հասարակության բնորոշ արդյունքն է: Կարելի է ասել, որ այն ծնվել է Հոկտեմբերյան հեղափոխությունից անմիջապես հետո եւ, իհարկե, սեփական ռուսական հողի վրա: Բավական է հիշել Լենինի նշանավոր հոդվածը «Կուսակցական կազմակերպության եւ կուսակցական գրականության մասին», որտեղ շատ հստակ ասվում էր, թե գրականությունը պետք է դառնա կուսակցական աշխատանքի անբաժանելի մասը: Այսպիսով, խորհրդային իշխանությունը գրողին դրեց կուսակցության եւ ժողովրդի միջեւ, սակայն ավելի մոտիկ կուսակցությանը, քան ժողովրդին:

Մարդկության պատմության մեջ դժվար է զուգահեռ գտնել այս երեւույթի համար: Իր ռոճիկի արտոնություններով, իր կաստայականությամբ, իր խորհրդավորությամբ տոտալիտար գրողը հիշեցնում էր եգիպտական քրմերին, այն էական տարբերությամբ, որ առանձնաշնորհյալ էին բոլոր քրմերը, իսկ խորհրդային գրողներից՝ միայն մի չնչին մասը:

Սա նույնիսկ հանձնառություն չէր, այլ ծառայություն, հավերժական, ցմահ նվիրվածություն տոտալիտարիզմի գաղափարախոսությանը, որն, ինչպես հայտնի է, չափազանց խանդոտ էր ու պահանջկոտ եւ թույլ չէր տալիս, որ իրեն նվիրված գրողները ժամանակավոր, թեկուզ կարճատեւ ֆլիրտ անեին այլ գաղափարախոսությունների հետ: Սակայն տոտալիտար սիստեմի քայքայման հետեւանքով գրողները հայտնվեցին անկշռելիության վիճակում: Երեկվա կիսաստվածները մեկ օրում դարձան տապալված կուռքեր:

Իսկ ի՞նչ վիճակում հայտնվեց այն բացարձակ մեծամասնությունը, որը հեռու էր կուսակցության համագումարների նախագահությունից, կառավարական դաչաներից, շքեղ բանկետներից եւ այլ արտոնություններից: Որքան էլ պարադոքսալ հնչի, սակայն այդ բացարձակ մեծամասնությունը, տարբեր տաղանդի ուժով եւ բարոյական սկզբունքներով, հայտնվեց գրեթե միեւնույն կացության մեջ: Եւ պարզվեց, որ խորհրդային գրողի համար բավարար էր ոչ միայն գաղափարախոսության ծառայելը, այլեւ, ինչ-որ չափով, այդ գաղափարախոսությանը հակադրվելն ու հրաժարվելը:

Կոմունիստական գաղափարախոսությունը տասնամյակների ընթացքում աղավաղված եւ ուտոպիստ պատկերացում ստեղծեց գրողի մասին լայն զանգվածների գիտակցության մեջ: Արդեն տեսանք, թե Լենինն ինչպես գրողին դարձրեց կուսակցական գործի մի համեստ պտուտակը: Ավելի ուշ, Ստալինը գրողներին որակեց որպես «Մարդկային հոգու ինժեներներ»: Սա անհեթեթ էր առնվազն այնքանով, որ հոգու «ինժեներիայի» մասին խոսվում էր մարտնչող աթեիզմի երկրում, որը կատարելապես ժխտում էր հոգու գոյությունը: Այսպիսով, խորհրդային իշխանությունն ստեղծեց ու ամրապնդեց իդեոլոգիայի սպասավոր-գրողի կերպարը: Եւ նույնիսկ իդեոլոգիային հանձնառու չլինելը, յուրատեսակ հանձնառության մեջ էր դնում գրողին, բայց հակառակ իմաստով:

Եւ հանկարծ, հետաքրքիր իրավիճակ է ստեղծվում. իդեոլոգիան այլեւս չկա, հետեւաբար անհետացել է հանձնառությունից հրաժարվելու պատճառը, կարիք չկա այլեւս դիմակայելու: Պատմության գիրկն է անցնում նաեւ հերոսականության այն լուսապսակը, որ զարդարում էր անհնազանդ գրողների գլուխները: Եւ եթե շարունակենք մեր համեմատությունը թատրոնի հետ, ապա իրավիճակն այժմ ներկայացնում է մի բեմ, որտեղ հանդիսության ավարտից առաջ արմատապես փոխվել է սյուժեն, դերասանները խաղը չգիտեն եւ ավարտական կրակոց չի լինելու, քանի որ բեմից անհետացել է հրացանը, հուշարարը լուռ է, իսկ դահլիճում այլեւս հանդիսատես չկա:

Կիսաստվածների մայրամուտը

Գաղափարական սպասավոր կամ կիսաստված գրողի մայրամուտը անհամեմատ ավելի ծանր բնույթ ունեցավ Հայաստանում: Եւ հատկապես նրանց համար, ովքեր կարծում էին, թե գրականության ազգային դիմագիծը զորացնելով դիմակայում են պաշտոնական գաղափարախոսությանը:

Խորհրդային իշխանության հաստատումը Հայաստանում 1920 թ. դեկտեմբերին ստեղծեց ազգային անլուծելի պրոբլեմների ահավոր մի հանգույց, որի արյունալի հետեւանքներից մեկն այսօր տեսնում ենք Ղարաբաղում: Մինչդեռ խորհրդային գաղափարախոսությունը պնդում էր, որ վերջապես իրականացան հայ ժողովրդի դարավոր երազանքները եւ որ Հայաստանը, խորհրդային եղբայր հանրապետությունների ընտանիքում ապրելու է երջանիկ կյանք:

Սակայն խնդիրը մնում է, եւ այդ խնդրի շուրջ ստեղծված մեղսավոր լռությունը, այնպես թե այնպես, պիտի լցնեին գրողը եւ արվեստագետը: Գրողի սոցիալ-քաղաքական այս առաքելությունը լավ ծանոթ էր դեռեւս տասնիններորդ դարի հայ գրականությունից: Ռոմանտիզմի շրջանը հայ գրականության մեջ զարգացավ գերազանցապես ազգային-ազատագրական պայքարի գաղափարների թելադրության ներքո: Նույն պատկերն ենք տեսնում Օսմանյան կայսրության լծի տակ պայքարող այլ ժողովուրդների, սերբերի եւ բուլղարների գրականություններում, որտեղ նույնպես գրողը հավասարվում էր զինվորին, ազգային հերոսներին:

Խորհրդային իրականությունը նորից առիթ էր ստեղծում գրող-հերոսին ասպարեզ դուրս գալու, այն տարբերությամբ, որ «եղբայր ժողովուրդների ընտանիքում» ազգային-ազատագրական պայքար չկար եւ չէր կարող լինել: Բանաստեղծի բառը, այս պարագայում, այլեւս զենք չէր, այլ ընդամենը ազգային գիտակցության եւ պատմական հիշողության պահպանման միջոց: Իր այս նոր դերում հայ գրողը դառնում էր ազգային ոգու միակ լիդեր, ինչ-որ իմաստով քաղաքական գործիչ, որին իրավունք է տրված ժամանակ առ ժամանակ ազգային խնդիրներ արծարծել: Սա արտոնություն էր, եւ Հայաստանի Գրողների միության ոչ բոլոր անդամներն բարոյական իրավունք ունեին ազգի հոգսերից խոսելու: Այդ իրավունքը, լուռ համաձայնությամբ, տրված էր հատուկենտ գրողների:

Գուցե դա է պատճառը, որ հայ ժողովրդի մի զգալի մասի պատկերացմամբ իսկական գրողը նա էր, որ իր ուսերին էր վերցնում ազգային չլուծված խնդիրները: Եւ եթե հաշվի առնենք, որ ազգային լիդեր-գրողներից շատերն այդ գործունեությանը նվիրում էին ոչ միայն իրենց ժամանակը, այլեւ իրենց ստեղծագործությունն ընդհանրապես, ապա հասկանալի կդառնա, թե ինչու ժողովրդի գիտակցության մեջ գրականություն էր այն տեքստը, որը նախ եւ առաջ ազգային խնդիրներ էր բարձրացնում:

Ստալինյան իշխանության տարիներին, ազգային հարցերին անդրադառնալը, գրողի համար, առնվազն վտանգավոր կլիներ: Սակայն անհասկանալի էր, թե ինչու բրեժնեւյան տոտալիտարիզմը գրողի նման զբաղմունքը ոչ միայն չէր կասեցնում, այլեւ երբեմն խրախուսում էր: Պատճառը գուցե այն էր, որ իդեոլոգիայի համար, տվյալ պահին, շահավետ էր ժողովրդի ուշադրությունը սեւեռել ազգային խնդիրների վրա, շեղելով հիմնականից, տոտալիտարիզմի բուն էության վերլուծությունից: Այլ խոսքով, գրողներին թույլ էր տրվում ցույց տալ այսբերգի ծայրը, մինչդեռ հսկա սառցալեռը մնում էր ջրի տակ:

Քսաներորդ դարի հայ գրականությունը իրենից հարուստ եւ բազմազան մի պատկեր է ներկայացնում, որտեղ քիչ չեն բարձրարժեք երկերը, սակայն մեր գրականությունը վերջին հարյուր հիսուն տարում մշտապես գտնվել է հայրենասիրական թեմատիկայի տակ, եւ շատ հաճախ կարեւորությունը տրվել է ազգային գաղափարախոսությանը եւ ոչ թե արվեստին կամ համամարդկային խնդիրներին: Ես հպարտությամբ պիտի նշեմ, որ անցյալ, թե ներկա դարերի հայ գրականության մեջ անհնար է որեւէ վիրավորական տող գտնել աշխարհի որեւէ ժողովրդի հասցեին: Հայ գրականության ազգայնականությունը վիրավորված ժողովրդի պաշտպանական բնազդի արտահայտությունն է եղել, ուստի հայ գրողն իր մեղադրանքն ուղղում էր ոչ թե թուրք ժողովրդին ընդհանրապես, այլ երիտթուրքերի կառավարությանը, որը ծրագրեց եւ իրականացրեց հայերի ցեղասպանությունը Թուրքիայում: Այնուհանդերձ, խորհրդային շրջանի հայ գրականությունը, շատ դեպքերում դուրս մնաց քսաներորդ դարի եվրոպական մշակույթի կարեւոր պրոցեսներից: «Ազգայնականությունը ծագում է ռոմանտիզմից», գրում է Դենի դը Ռուժմոնը «Եվրոպայի 28 դարերը» գրքում: Հավանաբար կարող ենք շրջել այս միտքը եւ ասել, թե «Ռոմանտիզմը ծագում է ազգայնականությունից»:

Դենի դը Ռուժմոնը նկատի ունի տասնիններորդ դարի առաջին կեսը, այսինքն ռոմանտիզմի դասական շրջանը, մինչդեռ մեր պարագայում խոսքը գնում է քսաներորդ դարի գրեթե ամբողջ ընթացքում ձգվող գրականության մասին, որը նույնպես ռոմանտիկական պոետիկա ուներ, սակայն պսեւդոռոմանտիկական:

Թերեւս սա է պատճառը, որ այդ գրականությունը մարդու մեջ նախ փնտրում էր ազգայինը եւ ոչ անհատականությունը: Ըստ որում ազգայինը դիտվում էր որպես անփոփոխ մի կատեգորիա, որը պիտի անխաթար պահպանվի ժամանակի մեջ եւ հեռու մնա օտար ազդեցություններից: Եւ եթե սա գրականություն էր, ապա պահպանողի, կոնսերվացիայի, սեփական ժողովրդին համաշխարհային մշակույթի մեծ պրոցեսից հանելու եւ պատմության լուսանցքի վրա պահելու գրականություն: Իսկ պահպանողի առարկան դառնում էր ոչ թե հայ ազգային նկարագիրն ընդհանրապես՝ նախաքրիստոնեական ժամանակներից մինչեւ մեր օրերը, այլ ազգային նկարագրի այն վիճակը, որը գոյություն ուներ տվյալ պահին: Այսինքն, ազգային գրականությունը իր պոետիկայով լինելով ռոմանտիկական, չուներ ռոմանտիզմի ամենաբնորոշ գիծը՝ պատմականությունը: Եւ պահպանողի ոգին երբեմն այնքան զորեղ էր լինում, որ ինքնահիացման առարկա էր դառնում ազգային [illegible]: Այս երեւույթի նկարագրությունը կարող ենք գտնել վերջին տարիների հայ արձակի կարեւոր դեմքերից մեկի՝ Վահագն Գրիգորյանի «5-րդ փողոց» վիպակում. «5-րդ փողոցն իսկապես յուրատեսակ ցեղային միություն էր՝ իր ներքին հակասություններով, հին ու նոր թշնամություններով, նախանձով ու ատելությամբ, բայց զարմանալիորեն միահամուռ ու միաձույլ թշնամու դեմ կռվելիս: Թշնամու փոխարեն թերեւս պիտի ասել՝ դրսից եկող ամեն մի նորության դեմ: Այդ ցեղային միությունը իր ճչացող ու հենց իրեն էլ զզվեցրած թերություններին այնպիսի նվիրվածությամբ էր պաշտպանում, ասես պաշտպանում էր իր հին ու նվիրական սովորույթները: 5-րդ փողոցում միայն երկու բան էին հստակ զանազանում՝ մերը եւ ոչ մերը: Ինչ ուզում է լինի, միայն թե մերը լինի: Քոռ ու փուչ է, այո, բայց մերն է: Լավ է, շատ լավն է, բայց մեզ ինչ՝ մերը չի»:

Շարունակելի

digitised by A.R.A.R.@

ՊԱՏՄՈՒԹՅԱՆ ԷՋԵՐԻՑ

Մաթիաս Էրցբերգեր. «Ես գործում էի հայերի օգտին»...

Այս հուշերի հեղինակն է գերմանացի հայտնի քաղաքական գործիչ Մաթիաս Էրցբերգերը (1875-1921): 1903 թվականից նա եղել է Ռայխստագի պատգամավոր, կաթոլիկ «Կենտրոն» կուսակցության ղեկավար գործիչ: Հանդես էր գալիս առաջին համաշխարհային պատերազմի ավարտի օգտին: 1918 թվականից կառավարության անդամ էր: 1919-1920 թվականներին եղել է Գերմանիայի փոխկանցլերը եւ ֆինանսների նախարարը: Սպանվել է ծայրահեղ հետադիմականների ձեռքով: 1916 թվականին կուսակցական գործերի բերմամբ եղել էր Թուրքիայում, որտեղ առիթ էր ունեցել մոտիկից ծանոթանալու հայկական հարցերին: 1923 թվականին Գերմանիայում լույս տեսած «Գերմանիան եւ Անտանտը» հուշերի գլուխներից մեկը վերնագրված է այսպես. «Հայկական հարցը»: Տասնամյակների խորքից եկող այս հուշերը հետաքրքրական են: Հեղինակը լրացնում է Մեծ եղեռնի ողբերգական պատմության էջերը:

Եւրոպայի պատմության մատյանի ամենասեւ էջերից մեկն անկասկած Հայկական հարցն է: Գրեթե յուրաքանչյուր հակամարտության դեպքում, որը տեղի էր ունենում Թուրքիայի եւ ուզածդ պետության միջեւ, տուժում էին հայերը: Ռուսաստանը համառորեն հետապնդում էր մի նպատակ՝ բոլոր հայերին միավորել իր քաղաքական եւ կրոնական տիրապետության ներքո: Թուրքական կառավարությունը մշտապես անվստահությամբ էր վերաբերվում հայերին, որ շատ դեպքերում անհիմն էր: Բալկանյան պատերազմի ժամանակ, երբ Թուրքիան շատ թուլացած էր, հայերը հավատարիմ մնացին սուլթանին, թեպետ հենց այն ժամանակ ինքնուրույն պետության մասին հայկական երազանքի իրականացումը հաջողության շատ մեծ հնարավորություններ կունենար: Չնայած թուրքական ազդեցիկ նախարարների եւ քաղաքագետների բոլոր հավաստիացումներին, իմ մեջ տպավորություն ստեղծվեց, որ Հայկական հարցում դեր են խաղում ոչ միայն ազգային մոտիվները, այլեւ մահմեդական ֆանատիզմը: Նախքան 1914 թվականին Թուրքիայի պատերազմի մեջ մտնելը, Կոնստանդնուպոլսում գերմանական դեսպանությունը հարաբերության մեջ մտավ հայոց պատրիարքի եւ հայերի այլ առաջնորդների հետ եւ նրանց մատնացույց արեց, որ եկել է իրենց ժողովրդի համար վճռական ժամը եւ որ նրանք իրենց պիտի պահեն, որպես Օսմանյան կայսրության հավատարիմ քաղաքացիներ: Եւ հայերը հավաստում էին իրենց օրինապահությունը Թուրքիայի հանդեպ: Քրիստոնյա այլ ցեղերը նույնպես պատերազմը հայտարարվելուց անմիջապես հետո հավաստեցին իրենց անվերապահ հավատարմությունը Օսմանյան կայսրության հանդեպ...

Ճիշտ է, հայկական տարածքը ռուսների մտնելուց հետո, առանձին ուղղափառ հայերի կողմից եղան դավաճանության մի քանի դեպքեր: Թուրքիան պատասխանեց դաժան միջոցառումներով՝ ամբողջ հայ ժողովրդի արտաքսումով: 1915 թվականի հուլիսի վերջին Բենեդիկտոս XV պապը Կոնստանդնուպոլսում Վատիկանի պատվիրակին հանձնարարեց դիմել սուլթանին, որպեսզի այդ դժբախտ ժողովուրդը չոչնչացվեր թուրքական իշխանությունների ձեռնարկած գործողություններից: 1915 թվականի նոյեմբերին այդ նպատակով նամակ գրեց սուլթանին: Թուրքիայի արտաքին գործերի նախարարը դրան պատասխանեց, թե կաթոլիկ հայերը կարող են վերադառնալ հայրենի: Այդ խոստումը սակայն չկատարվեց. ընդհակառակը, հայ ժողովրդի խոշտանգումները շարունակվեցին: Թեպետ ազգային անկախության գաղափարի ջատագովները ուղղափառ հայերն էին, որոնք ձգտում էին Ռուսաստանին, եւ ամերիկյան դպրոցներում դաստիարակված հայերը, սակայն չէին խնայում նաեւ հայ կաթոլիկներին, որոնք օրինապահ վարքագիծ էին ցուցաբերում: Կաթոլիկ հայ եպիսկոպոսներից հինգը սպանվել էին կամ անհետացել, հինգը՝ աքսորվել, եւ միայն երեքը մնացին իրենց պաշտոնավայրում: Սպանված կամ անհետացած հոգեւորականների թիվը 1915 թվականի վերջում հասավ 140, կույսերինը՝ 40: Անգորայում՝ կաթոլիկ ամենամեծ քաղաքում, արգելված էր ամեն տեսակի հովվական գործունեություն եւ ժամերգություն: Այնտեղ ուղարկված գերմանացի քահանային արգելեցին կատարել հանրային ծառայությունը: Ոչ միայն Հայաստանից, այլեւ Թուրքիայի այլ վայրերից Գերմանիա էին հասնում լուրեր քրիստոնյաների սպանությունների եւ արտաքսումների մասին: Այդ տեղեկությունները Գերմանիայի կաթոլիկների միսիոներական կոմիտեին դրդեցին 1915 թվականի հոկտեմբերին դիմել կանցլերին այսպիսի խնդրանքով.

«Ձայն բարձրացնել, որպեսզի անմիջապես վերջ տրվի այն անսովոր խիստ միջոցառումներին, որոնք ներկայումս թուրքական կառավարությունը կիրառում է հայերի նկատմամբ...»:

Նոյեմբերին կանցլերը կառավարության պատասխանեց, թե ինչպես այժմ, այնպես էլ ընդմիշտ, իր պարտադիր պարտքը կհամարի օգտագործելու իր ողջ ազդեցությունը, որպեսզի քրիստոնյա ժողովուրդները հավատքի համար չենթարկվեն հալածանքի:

Կոնստանդնուպոլսում գերմանական դեսպանությունը ստացված առաջին իսկ բողոքներից հետո անխոնջ կերպով օգնում էր այդ ժողովրդին, սակայն դրա հետ մեկտեղ ազդում էր նաեւ հայկական պատրիարքի վրա, որպեսզի հանդարտություն պահպանի մարզում: Արդեն 1914 թվականի դեկտեմբերին գերմանական դեսպանորդը Բարձր դռանը հանձնեց հայկական բողոքները: Մեծ վեզիրը ստեղծված վիճակը բացատրում էր հայկական գրգռություններով, իբր թե հայերը Թուրքիայի նկատմամբ թշնամական դիրք էին բռնել: Գերմանական դեսպանորդը բազմիցս հավաստել էր պատրիարքին, թե Գերմանիան կհոգա կաթոլիկ հայերի վիճակի բարելավման մասին: Երբ թուրքական կառավարությունը առաջին անգամ իր մտադրությունը հայտնեց 1915 թվականի մայիսին հայերի արտաքսման մասին, գերմանական դեսպանությունը միջնորդեց այդ միջոցառումների մեղմացման համար: Գերմանական դիվանագետները անում էին ամեն ինչ, որպեսզի մեղմեն սարսափելի կարիքները, որոնք կարող է հաստատվել չեզոք վկաների ցուցմունքներով: 1916 թվականի փետրվարին Կոնստանդնուպոլսում իմ մնալը ես օգտագործեցի հայերի օգտին բազմաթիվ հանդիպումների համար... Էնվեր փաշայի եւ Թալեաթ փաշայի հետ իմ բանակցություններում ես բազմիցս խոսել եմ Հայկական հարցի մասին: Էնվերը ինձ որոշակիորեն խոստացավ, որ հայերի դեմ էլ ոչ մի միջոցառում չի ձեռնարկվի, հայերը կբնակեցվեն ամբողջ գյուղերով մեկ, եւ նրանց կերաշխավորվի կրոնական ազատությունը: Թալեաթը խոստացավ բացել հայկական եկեղեցիները, հոգեւոր եւ ուսանողական սեմինարիաները, սակայն, ընդ որում, թուրքական պետական գաղափարը չպետք է տուժի: Զույգ նախարարները խնդրում էին ինձ համար ցանկալի միջոցառումները շարադրել հատուկ տեղեկանքի ձեւով: Շուտով այդ բոլորը կատարվեց: Տեղեկանքում ես գրեցի.

«...Պատերազմի ժամանակ Թուրքիայում տեղի ունեցած մի ամբողջ շարք իրադարձություններ իրապես վրդովեցին Գերմանիայի քրիստոնյա ժողովրդին: Եթե հասարակության մեջ եւ մամուլում այդ վրդովմունքը ոչնչով չարտահայտվեց, դա բացատրվում է ռազմական գրաքննությամբ եւ այն բանով, որ մենք չենք ցանկանում դժվարություններ հարուցել գերմանական պաշտոնական քաղաքականությանը: Սակայն ռազմական դրությունը վերացնելուց հետո անհրաժեշտ է հաշվի առնել, որ կսկսվի կարծիքների չափազանց հազվագյուտ փոխանակում կապիտուլյացիայի վերացման եւ Թուրքիայում քրիստոնյաների համար նոր երաշխիքների ստեղծման շուրջ»:

Անցնելով Հայկական հարցին, ես շարադրում էի. «Չնայած կաթոլիկ հայերի օրինապահ վարքագծին եւ նրանց կողմից կատարած հավաստիացմանը, նրանց նույն ճակատագիրը վիճակվեց, ինչ իրենց ցեղակիցներին: Մարդկային կյանքի եւ գույքի կորուստները նրանց մեջ նույնքան մեծ են, ինչպես եւ մյուսների, միայն այն տարբերությամբ, որ նրանց նկատմամբ խոշտանգումները եւ արտաքսումները հետաձգվում էին մի քանի օրով կամ շաբաթներով:

Երկրի խորքից ստացված ոչ հայ վկաների հավաստիացումներն այնքան սոսկալի են, որ դրանք դժվար է հանձնել թղթին: 15 կաթոլիկ համայնքից 11-ը դադարել են գոյություն ունենալուց: Կարելի էր ենթադրել, որ արտաքսումը ավելի մեղմ միջոցառում էր, քան սպանությունները, սակայն փաստորեն մեկը մյուսից շատ բանով չեն տարբերվում: Մարդկանց՝ անասունների հոտի պես դեպի նշանակման կետը քշում են շաբաթներով եւ ամիսներով: Անհրաժեշտ սնունդը տրվում է ամենահազվագյուտ դեպքերում: Այդ տարաբախտները զանգվածներով զոհվում են սովից եւ համաճարակներից: Երբ նրանք ժամանում են նշանակման վայրը, նրանց այնտեղ չեն թողնում, այլ հանգիստ չտալով, քշում են նոր տեղեր: Այլ դեպքերում հայ ընտանիքները ցրվում են թուրքական բնակավայրերով, քանի որ տղամարդիկ սովորաբար անջատվում են կանանցից, վերջիններս գոյության համար միջոցներ հայթայթելիս մենակ էին մնում, եւ սովն ու սպառնալիքը նրանց քշում էին թուրքերի տները: Երեխաներն այդ դեպքում դառնում են թուրք կամ պետական կարգով թրքացվում են, այսպես կոչված որպես «ռազմական որբեր»:

Թուրքական կառավարության կողմից Վատիկանի պատվիրակին տված խոստումներից հետո կարելի էր հուսալ, որ մնացած կաթոլիկ հայերին կթույլատրվի վերադառնալ: Փաստորեն, նրանցից ոչ մեկը չվերադարձավ: Հակառակը, հավաստի տեղեկությունների համաձայն, թուրքերն անցել են Մարաշում, Այնթափում եւ Հալեպում մնացած հայերին...»:

Չնայած գերմանական դեսպանորդի բազմաթիվ հիշեցումներին, թուրքական կառավարությունն իրենց իսկ ուզած տեղեկանքին ոչ մի պատասխան չտվեց:

Սակայն ես չդադարեցի դժբախտ ժողովրդի օգտին իմ գործունեությունը: Կոնստանդնուպոլսից վերադառնալուն պես եռանդագին ձեռնարկեցի հայերին բարեգործական օգնություն կազմակերպելու գործը: Մասնավոր անձինք բավական միջոցներ էին զոհաբերում: Գերմանական եպիսկոպոսությունը հայերի օգտին հանգանակություն ձեռնարկեց... Օգնում էինք, որքան կարող էինք: Ես ստանում էի շնորհակալական բազմաթիվ գրություններ պատրիարքից եւ հայ անվանի առաջնորդներից:

Հաճախ գերմանական ազդեցիկ շրջանակներում քննարկում էի այն հարցը՝ թե արդյոք անհրաժե՞շտ է Թուրքիայի վրա եռանդուն ճնշում գործադրել հայերի հետ կապված չարագործությունների պատճառով, նույնիսկ կանգ չառնելով միության խզման առջեւ: Սակայն ողջախոհությամբ հրաժարվեցինք դրանից, որովհետեւ նման միջոցը հայերին չէր օգնի, եւ, ըստ երեւույթին, ավելի շուտ կվնասեր: Երբ 1918 թվականի առաջին ամիսներին, համաձայն Ռուսաստանի հետ կնքված պայմանագրի, Թուրքիային անցավ հայկական նոր մարզը, ես սկսեցի գործել ամենայն վճռականությամբ, որպեսզի հայերի հանդեպ նոր գազանություններ թույլ չտայի: Դրա համար անհրաժեշտ էր թուրքական հարձակվող զորքերին կցել բավարար քանակությամբ գերմանական զինվորներ: Մի խոսքով, այստեղ էլ ձեռք բերվեց բարենպաստ արդյունք: Բոլոր այս անցուդարձերի հավաստի ուսումնասիրությունների հիման վրա, կարող եմ ասել, որ գերմանական կայսրությունը մեղք չունի Հայաստանում տխուր իրադարձությունների մեջ: Գերմանացի կաթոլիկներն արեցին ամեն ինչ, որպեսզի կանխեն այդ գազանությունները:

Պատրաստեց
ՀԵՆՐԻԿ ԱՍԼԱՆՅԱՆԸ

ՀԱՄԱՌՈՏ

Հունգարիայում հնարավոր է խառը կառավարության ձեւավորում

ԲՈՒԴԱՊԵՇՏ, 6 ՀՈՒՆԻՍ, ՓԱՍՏ: Ազատ դեմոկրատների միությունը համաձայնվել է բանակցություններ վարել Հունգարիայի սոցիալիստական կուսակցության հետ խառը կառավարություն կազմավորելու նպատակով: Հիշեցնենք, որ այս երկու քաղաքական կազմակերպությունները հավաքել են առավելագույն ձայներ ընտրությունների ժամանակ: Իսկ սոցիալիստներն ունեն ձայների բացարձակ մեծամասնություն նոր խորհրդարանում: Բանակցությունները, հավանաբար, դժվար կընթանան: Սոցիալիստները երկրի վարչապետի պաշտոնում տեսնում են նախկին արտգործնախարար Խոռնին, իսկ դեմոկրատներն իրենց հերթին հանդես են գալիս այդ թեկնածության դեմ:

Բանակցությունները կշարունակվեն

ԺՆԵՎ, 6 ՀՈՒՆԻՍ, ՓԱՍՏ: Հունիսի վեցին Ժնեւում վերականգնվում են բանակցությունները Բոսնիա-Հերցեգովինայում իրավիճակի կարգավորման շուրջ: Սակայն ՄԱԿ-ի գլխավոր քարտուղար Յասուսի Ակասիի կարծիքով, նախ հարկավոր է լուծել մի կարեւոր հարց, որը վերաբերում է երեք կիլոմետրանոց արգելագոտում սերբական ուժերի առկայությանը: Խոսքը գնում է Գորաժդե քաղաքի մասին: Ռադովան Կարաջիչը մուսուլմանների եւ խորվաթների վարքը գնահատել է որպես սադրանք ու կամակորություն, որին միշտ տուրք է տալիս արեւմուտքը: Սերբերի հրամանատար Ռադկո Մլադիչը հրաման է արձակել սերբական ուժերը հիշյալ երեք կիլոմետրանոց գոտուց հանելու մասին:

ԱՄՆ-ը կդիմի պատժամիջոցների

ՎԱՇԻՆԳՏՈՆ, 6 ՀՈՒՆԻՍ, ՓԱՍՏ: «Ստեղծված իրավիճակում ԱՄՆ-ը չունի այլ ելք, քան դիմել պատժամիջոցների Հյուսիսային Կորեայի դեմ»: ՏՆՆ-ին տված հարցազրույցում հայտարարեց ԱՄՆ-ի նախագահ Բիլ Քլինթոնը: Նրա խոսքերով, Վաշինգտոնը քննում է առեւտրա-տնտեսական պատժական միջոցառումների իրականացման հարցը, երբ անգամ այդ հարցում չստացվի Ռուսաստանի եւ Չինաստանի օժանդակությունը:

ԱՍԻԱ

Հնդկաստանը եւ Պակիստանը զենքի խոշորագույն գնորդներ են

ԴԵԼԻ, 3 ՀՈՒՆԻՍ, ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Հնդկաստանը եւ Պակիստանն աշխարհում զենքի խոշորագույն ներմուծողներն են: Նրանց է բաժին ընկնում ռազմական տեխնիկայի բոլոր գնումների ավելի քան 18 տոկոսը: Այդ մասին ասվում է ՄԱԿ-ի փորձագետների այսօր այստեղ հրապարակված զեկուցագրում: Նրանց տվյալների համաձայն, Հնդկաստանն առաջատար է զենք ներմուծողների ցանկում: 1988-1992 թթ. նա գնել է 12,2 մլրդ. դոլլարի սպառազինություն: Պակիստանն ամեն տարի զենքի ներմուծման համար ծախսում է իր ներքին համախառն արտադրանքի 7,7 տոկոսը:

ՄԱԿ-ի փորձագետների կարծիքով, Հարավային Ասիայի այդ խոշորագույն պետությունները պետք է կտրուկ կրճատեն ռազմական ծախսերը, որոնք անցյալ տարի համատեղ կազմել են 19 մլրդ. դոլլար, եւ դրանք հասցնեն սոցիալ-տնտեսական զարգացման կարիքներին: Այսպես, եթե այդ երկու երկրները հրաժարվեն արտասահմանում նորագույն ռազմօդանավերի նախատեսվող գնումներից, Հնդկաստանը կկարողանա կրթություն տալ 15 մլն. երեխաների, իսկ Պակիստանը խմելու մաքուր ջրով կապահովի 55 մլն. գյուղաբնակների: Հնդկաստանը եւ Պակիստանն Իսրայելի հետ մեկտեղ ՄԱԿ-ի կողմից մտցված են այն երկրների ցանկում, որոնք հավանաբար միջուկային զենք ունեն, կամ կարող են կարճ ժամանակամիջոցում ստեղծել այն:

ՄԱԿ

Հանուն մարդու գոյատեւման

ՄԱԿ, 3 ՀՈՒՆԻՍ, ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Մարդկությունը չափից ավելի է հրապուրվել ազգային ինքնիշխանության պաշտպանությամբ, չնկատելով, որ իր բուն գոյությունը հայտնվել է սպառնալիքի տակ: Աշխարհում մարդու գոյատեւման համար հարկավոր է «ռազմական անվտանգության համակարգից» անհապաղ անցնել «սոցիալական անվտանգության համակարգի»: Սա է ՄԱԿ-ի զարգացման ծրագրի փորձագետների պատրաստած «1994 թ. սոցիալական զարգացմանը նվիրված զեկուցագրի» հիմնական իմաստը: Այն հիմնական փաստաթուղթ է համարվում 1995 թ. մարտին Կոպենհագենում կայանալիք սոցիալական զարգացման համաշխարհային գագաթաժողովի համար:

Զեկուցագրում բերվում է այսպես կոչված «սոցիալական զարգացման ինդեքսների» աղյուսակը: Այս տարի աշխարհում սոցիալական զարգացման մակարդակով առաջին տեղը գրավել է Կանադան, ԱՄՆ-ն ութերորդ տեղում է: ԱՊՀ երկրների մեջ այդ ցուցանիշով առաջին տեղը զբաղեցնում է Ռուսաստանը (34): Նրան հաջորդում են Բելառուսը, Ուկրաինան, Հայաստանը, Ղազախստանը, Վրաստանը, Ադրբեջանը, Մոլդովան, միջինասիական պետությունները: Աշխարհում սոցիալական զարգացման գծով 173 երկրների մեջ վերջին տեղում է Գվինեան: Ինչպես նշում են փաստաթղթի հեղինակները, եկող հարյուրամյակի կեսերին մոլորակի բնակչությունը կկրկնապատկվի եւ նրան կերակրելու համար անհրաժեշտ է կտրուկ ավելացնել սննդամթերքի արտադրությունը: Սակայն դրա պաշարային հիմքը կրճատվում է: Կտրուկ աճում են էներգիայի կարիքները, բայց այսօր արդեն արդյունահանվող վառելիքի սպառման մակարդակը սպառնում է աշխարհի կլիմայական կայունությանը: Աճում է հարուստ եւ աղքատ ազգերի խզումը: Զարգացող երկրների բնակչության 1/3-ն ապրում է չքավորության մեջ, իսկ 1/5-ը քաղցում է:

Մոլորակի սոցիալական անվտանգության ֆինանսավորման գլխավոր աղբյուրը համարվում է ռազմական ծախսերի կրճատումը: Նշվում է, թե 1987-ից համաշխարհային ռազմական ծախսերն ամեն տարի կրճատվել են 3,6 տոկոսով, որի հետեւանքով համախառն «խաղաղ շահաբաժինը» կազմել է 935 մլրդ. դոլլար: Սակայն այդ միջոցներն անհետ կորել են: Դրանք սոցիալական նպատակներին ծառայեցնելու համար առաջարկվում է տնտեսություններում մտցնել առանձին հոդված, որից մասհանումներ կկատարվեն ապառազմականացման ընդհանուր հիմնադրամին: Հանձնարարվում է նաեւ ստեղծել սոցիալական անվտանգության ընդհանուր հիմնադրամ: Առաջարկվում է մինչեւ 21-րդ դարը ՄԱԿ-ի շրջանակներում ստեղծել նաեւ մի քանի նոր հաստատություններ, ինչպիսիք են սոցիալական անվտանգության խորհուրդը, համաշխարհային կենտրոնական բանկը, միջազգային ինվեստիցիոն տրեստը, համաշխարհային հակամենաշնորհային վարչակազմը:

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

Մշակույթ

Քլինթ Իսթվուդ. «Ժյուրիի նախագահի դերն ինչ զվարճացնում է»

Քլինթ Իսթվուդին հաջողվեց պարտադրել հոլիվուդյան ստուդիաների համակարգին իր անկախությունը, որ նրան արժեցավ «7-րդ արվեստի» եվրոպական «սրբությունների» ուղղված համբավը: Օսկարներից, կինոդարանների թանգարաններից եւ Ժակ Լանգի մեդալներից հետո, այժմ նա նախագահում է Կաննի փառատոնի ժյուրիի կազմում: Քլինթ Իսթվուդի կարիերան բազմազան է եւ առանձնահատուկ: Նա ավելի շատ սիրում է ստեղծել կինոն, քան խոսել այդ մասին: Եւ նրա տված հազվադեպ հարցազրույցներում նրա պատասխանները հաճախ ավելի կարճ են քան հարցերը: Իր առաջին հաջողություններից, ֆինանսական բարեկեցությունից եւ հաջակից անմիջապես հետո Իսթվուդը ստեղծեց սեփական կինոարտադրությունը՝ Մալպասոն: Ֆրանսիական «Premie're» ամսագրի հարցազրույցը Կաննի փառատոնին:

– Դուք ժամանակ ունե՞ք լինելու հանդիսատես:

– Վերջին ժամանակներս մեծ բան չեմ տեսել: Կցանկանայի ավելի շատ դիտել: Դրա համար է, որ ես այսպես հրճվանքով ընդունեցի ժյուրիի նախագահությունը, որովհետեւ 10 օր զբաղված կլինեմ միայն ֆիլմ չեմ ես. ներկայացնում ես ֆիլմը, իսկ մնացածը արդեն ինձնից չի կախված:

– Որպես ռեժիսոր եւ կինոարտադրիչ, դուք տպավորություն ունե՞ք, որ պետք է հասարակությանը հրամցնել այն, ինչ սպասում է:

– Բոլորովին: Ես իմ ֆիլմն եմ սար- սի ստուդիային «Կատարյալ մի աշխարհ» ֆիլմում:

– Հանդիսատեսը հետաքրքիր ռեակցիաներ ունի: Նա չի ցանկանում, որ Քեվինը մահանա ֆիլմում, ինչպես նաեւ չի ցանկանում նրան չար դերում տեսնել:

– Քեվին Քոստների հետ աշխատե-

դիտելով:

– Ե՞րբ ձեզ դիմեցին Կաննի փառատոնը նախագահելու առաջարկով:

– Մի քանի տարի առաջ, երբ ես Կաննում էի, Ժիլ Ժակոբն ասաց, որ միգուցե մի օր ես ժյուրիի կազմում կլինեմ: Այս տարի՝ լավագույնն է:

– Հնարավորություն ունեցա՞ք ժյուրիի անդամներ ընտրելու:

– Ոչ: Նախնառաջ, ես չգիտեի էլ, թե ով է լինելու կազմում, բացի Կատրին Դընյովից:

– Ինչպե՞ս եք պատրաստվում նախագահի դերին:

– Գաղափար չունեմ: Երբեք այսպիսի դեր չեմ ունեցել: Կարծում եմ, որ կդիտենք ֆիլմերը, յուրաքանչյուրը կարտահայտի իր կարծիքը, հետո դատ կլինի: Անկասկած սա նման կլինի Կարմելի քաղաքային խորհրդի նիստին (Իսթվուդը Կարմելի քաղաքագլուխն է եղել մի քանի տարի):

– Ի՞նչ հիշողություններ ունեք Կաննում:

– Առաջին անգամ, 1985-ին ոտք դրեցի այստեղ: Հետաքրքիր փորձառություն էր եւ հաճելի հիշողություն:

– Հույս ունեի՞ք մրցանակ շահել:

– Բոլորովին: Առաջին անգամն էր, որ մասնակցում էի փառատոնի: Պարզապես մտածում էի, որ անհրաժեշտ անակնկալ կլինի փոքրերն ժանրի ֆիլմը ներկայացնել: Սա մի ժանր է, որ լուրջ չի ընդունվում: Դրանից հետո ես երկու անգամ մասնակցել եմ Կաննի փառատոնին: Սակայն խոստովանում եմ, երբեք չեմ եկել այստեղ որեւէ բան շահելու ակնկալիքով: Պարզապես գա-նում: Այն դուրս է գալիս: Երբ այն հաջողություն է ունենում ուրիշ երկրներում, ուրեմն հուսալի է, երբ ոչ՝ չգիտեմ թե ինչու:

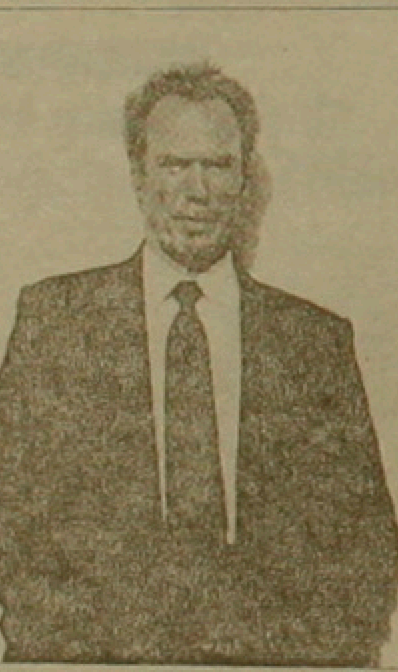

– Ձեր կարծիքով սցենարիստները դեռեւս բավականաչափ երեւակայություն ունե՞ն:

– Այն պահից, երբ նրանք կանխամտածված մտքեր չունենան...

– Այս պատճառո՞վ է, որ դուք ընդունեցիք ծերացող թիկնապահի դերը «Նշանակետի գծում» ֆիլմում:

– Այո: Նույնիսկ երբ ֆիլմում կան զուտ գործողության տեսարաններ, հանդիսատեսն, այնուամենայնիվ, զգացվել էր իմ դերանձի տառապանքից:

– Սակայն հաստատակամությունը չընդունեց Քեվին Քոստների հետ-լույց մի տարի անց, ի՞նչ հիշողություն ունեք նրանից:

– (Ծիծաղ): Շատ եմ սիրում նրան: Ճիշտ է, նրա աշխատանքի մեթոդն այլ է, քան իմը: Նա բեմադրելու իր պատկերացումներն ունի:

– Հեռացած հայացք գցելով՝ երկու Օսկարները, որ ստացել եք «Անզուրը» ֆիլմի համար, որեւէ բան փոխե՞լ են հանդիսատեսի դեպի ձեզ ունեցած վերաբերմունքի մեջ:

– Դա ինձ քիչ է մտահոգում:

– Ի՞նչ զգացիք Սթիվեն Սպիլբերգին Օսկարը հանձնելու պահին իր «Շինդլերի ցուցակը» ֆիլմի համար:

– Գիտեք, անցյալ տարի նրան հանդիպեցի արարողությունից առաջ, ասացի, որ ես շահելու եմ: Պատասխանեց՝ «Մի ասա ինձ այդպիսի բան: Ես մտածել անգամ չեմ ուզում այդ մասին»: Այս տարի, նրան տեսնելով՝ ասացի, որ շահելու է:

– Ի՞նչ կարծիք ունեք նրա ֆիլմի մասին:

– Պետք է հիշեցնել, որ այդ կարգի փայլագություններ տեղի են ունեցել, նույնիսկ երբ պետք չէ ծանրացնել հարցը: Ավելի լավ է որպես դաս ընկալել: Կարեւորն այն էր, որ այսպիսի ֆիլմը պետք է դուրս գար: Կարեւոր էր նաեւ Սպիլբերգի համար, որի մոտեցումը շատ զուսպ էր եւ պարկեշտ:

– Առնոլդ Շվարցենեգերը մի առիթով ասաց, որ ձեզնից խորհուրդներ էր հարցնում: Ա՞յժմ էլ:

– Երբեմն:

Պատրաստեց
ՆԱԶԵԼԻ ՄԻՐՔՅԱՆԸ

ԵԿԵՂԵՑԻ

Սուրբ Էջմիածնի տոնը

ԱՐՄԵՆԱ ՉԱՐԵՆՑԻ

Կիրակի օրը Հայ առաքելական եկեղեցին տոնեց Սուրբ Միածնի իջնելու տոնը, որը Գրիգոր Լուսավորչի տեսիլքի վրա հիմնված, Վաղարշապատում կառուցված Ս. Էջմիածնի տոնակատարությունն է:

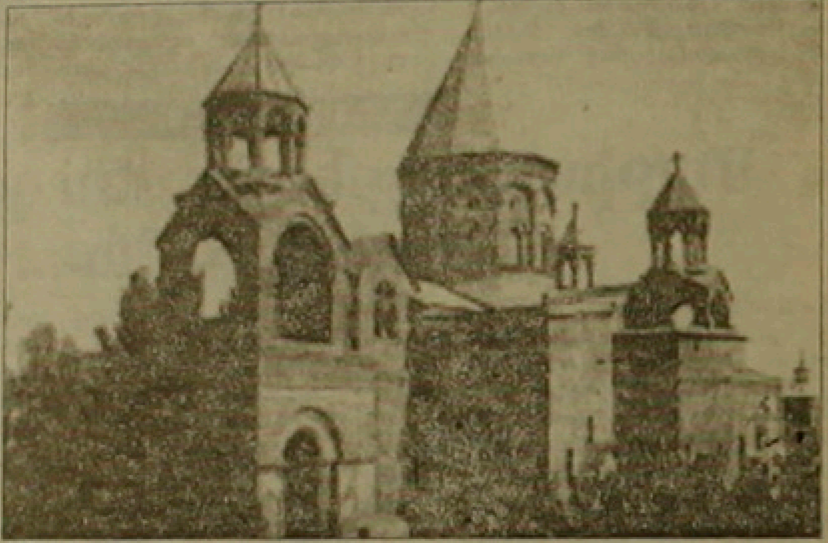

Էջմիածնի կաթողիկեն կառուցվել է հրաշախառն դարագաների ներքո, որ գրել ու մեզ է ավանդել պատմիչ Ագաթանգեղոսը:

Կեսգիշերին, երբ բոլորը ննջել էին, եւ Գրիգորը արթուն խոկում էր Աստծո ողորմության վրա, հանկարծ լսում է մի ահեղ ձայն, բացվում է երկնքի խորանաձեւ հարկը, այնտեղից իջնում է լուսեղեն մի մարդ եւ Գրիգորին կանչելով՝ հորդորում է վեր նայել ու տեսնել սքանչելիքը: Վերեւից ցած է իջնում լույսը եւ նրա հետ մարդակերպ լուսեղեն անթիվ զորքեր: Բարձրահասակ եւ պատկառելի մի մարդ, որ առաջնորդի դերն էր կատարում, գալիս եւ իջնում է քաղաքի շեն տեղում եւ իր ձեռքի ոսկե ուռով զարկում է գետնին, ուր կար սանդարամետի մեհյանը: Ամբողջ գետինը վերածվում է տափարակ ու ընդարձակ դաշտի:

Եւ ապա տեսնում է Գրիգորը քաղաքի մեջ, արքունի ապարանքի մոտ ճախսակարաձեւ մի ոսկի խարիսխ եւ նրա վրա բարձր, հրեղեն մի սյուն: Սյունի վրա երեւում էր ամպեղեն մի խոյակ, որ կրում էր լուսեղեն մի խաչ: Տեսիլքը պատմելուց հետո Ս. Գրիգորը հորդորում է ժողովրդին անմիջապես աշխատանքի անցնել:

Նախ, նահատակված կույսերի համար կառուցում են երեք վկայարան մատուռներ, ապա սանդարամետի քանդված մեհյանի տեղում կառուցում են հայոց Մայր Տաճարը, նվիրված ս. Աստվածածնին. 15-րդ դարում այն վերանվանվեց Վաղարշապատի կաթողիկե անունով, հետագայում ստացավ Էջմիածին անունը, հավերժացնելու համար Գր. Լուսավորչի տեսիլքը:

Կառուցված լինելով 303 թվականին, այն առաջին անգամ ավերվեց ուրացող Մեհրուժանի կողմից 380 թվին, իսկ Վահան Մամիկոնյանը կատարեց նորոգությունը: Այնուհետեւ դարերի ընթացքում բազմաթիվ անգամներ այն ավերվեց ու վերաշինվեց: Գեղեցիկ համադրությամբ է սկսվում օրվա գլխավոր շարականը՝ ս. Էջմիածնի հոգեւոր «ճայլերը», որը գրել է յոթերորդ դարի կաթողիկոս Սահակ Գ. Ձորափորեցին:

ԹԱՏՐՈՆ

«Արհոնի» դեբյուտը

Իր ստեղծագործական կենսագրության առաջին էջը լրացրեց Ստանիսլավսկու եւ Վախթանգովի հիմնադրածին կից «Արհոն» թատրոնը: Պարոնյանի «Ատամնաբույժն արեւելյան» մյուզիքլի պրեմիերան (Ռոբերտ Ամիրխանյանի երաժշտությամբ եւ թատրոնի գեղարվեստական ղեկավար Արմեն Էլբակյանի բեմադրությամբ), որ կայացավ այս կիրակի, ջերմորեն ընդունեց հանդիսատեսը: «Այժմ մեր խումբը, համալրված թատերական ինստիտուտի ուսանողներով, պատրաստում է միաժամանակ երեք ներկայացում, ասաց Էլբակյանը՝ Մարտին Վարդազարյանի երաժշտությամբ «Քաջ Նազար» մյուզիքլը, Դյուրենմատի «Ֆիզիկոսները» փիլիսոփայական կատակերգությունը եւ իմ պիեսը՝ «Կորած իրերի գրասենյակ» նախնական վերնագրով»: Էլբակյանը նշեց նաեւ, որ թատերախումբը մտադիր է գոյությունը պահպանել ինքնաֆինանսավորմամբ: Եռամյա ժամկետով վարձված է Գրողների միության դահլիճը

ՂԱՐԱԲԱՂ

Շուշին՝ մշակութային կենտրոն

ՍՏԵՓԱՆԱԿԵՐՏ, 6 ՀՈՒՆԻՍ, ՍՆ-ԱՐՔ: Շուշիի լիակատար վերականգնման համար կպահանջվի առնվազն 5-6 տարի: Այսպես է մտածում ԼՂՀ Շուշիի շրջանի պաշտպանության ղեկավարի լիազոր ներկայացուցիչ Միքայել Խաչատրյանը: «Շուշին պետք է դառնա Ղարաբաղի մշակույթի եւ հոգեւոր կյանքի կենտրոնը: Դրա համար կան բոլոր անհրաժեշտ պայմանները: Բացառված չէ, որ Շուշիի առողջարարական համալիրն ապագայում կհետաքրքրի արտերկրյա ընկերություններին: Սակայն կապիտալի ներդրման համար կարեւոր է կայունություն ինչպես ռազմական, այնպես էլ քաղաքական առումով»:

ՀԵՌԱԳՐԵՐՈՎ

Էրմիտաժի անվտանգությունը կապահովի «Հոնեվելը»

ՍԱՆԿՏ ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 4 ՀՈՒՆԻՍ, ՌՈՒՍԱՐՔ: Արվեստի աշխարհահռչակ կենտրոն Պետական էրմիտաժը եւ «Հոնեվել ինկորփորեյթեդ» ամերիկյան ընկերությունը էրմիտաժի հինգ շենքում 70 հազար քառակուսի մետր տարածության վրա հակահրդեհային անվտանգության եւ պահպանության ազդանշանային համակարգ տեղադրելու պայմանագիր ստորագրեցին:

Նախատեսված աշխատանքների ընդհանուր արժեքը 2,5 միլիոն դոլար է: Այդ գումարի 40 տոկոսը հատկացնելու են «Հոնեվելը» եւ էրմիտաժը: Ընդ որում, «Հոնեվելը» 500 հազար դոլար կնվիրի էրմիտաժին: Նախագծի մնացած մասի ֆինանսավորման համար նախատեսվում է ներգրավել ռուսաստանյան եւ արտասահմանյան այլ [illegible] կապիտալ ներդրումներ: Աշխատանքները կսկսվեն այս տարվա աշնանը այն սրահներում, որտեղ ցուցադրվում են Պիկասոյի, Մոնեի, Դեգայի, Մատիսի ստեղծագործությունները... Աշխատանքների ավարտը նախատեսված է 1998 թ. դեկտեմբերին: Պետք է նշել, որ էրմիտաժի ներքին հարդարանքում ոչ մի փոփոխություն չի մտցվի:

Էրմիտաժի հիմնական շենքը՝ Ձմեռային պալատը, որը կառուցվել է 18-րդ դարի կեսերին, աղետալի հրդեհի էր ենթարկվել 1837 թ.: Վերջին ժամանակներս այստեղ եղել են աննշան բռնկումներ, իսկ, օրինակ, էրմիտաժի թատրոնում վերջերս անսպասելիորեն գործել էր հայրենական հրշեջ ազդանշանային համակարգը առանց որեւէ պատճառի, եւ ջուրը սկսել էր ողողել շենքը:

«Ցանկացած թանգարանի մեծագույն հոգսերից մեկը անվտանգության ապահովման, հրդեհների կանխման եւ միկրոկլիմայի վերահսկման լավ համակարգ ունենալն է: Անցյալ տարի մենք համագործակցում էինք շատ ֆիրմաների հետ, բայց միշտ էլ ցանկանում էինք աշխատել այնպիսի ֆիրմայի հետ, որը միավորեր այդ բոլոր համակարգերը:

«Հոնեվելը» ապահովել է աշխարհի 90-ից ավելի թանգարանների անվտանգությունը», մամլո ասուլիսում ասաց էրմիտաժի տնօրեն, պրոֆեսոր Միխայիլ Պիոտրովսկին: Նրա ասելով, երբ նախագիծն ավարտվի, էրմիտաժը անվտանգության օրինակ կդառնա աշխարհի շատ թանգարանների համար:

ՓԱՌԱՏՈՆ

«Բրավո, Հայաստան»

ԳԼԵՆԴԵՅԼ, 6 ՀՈՒՆԻՍ, ՍՆԱՐՔ: Այսպես կկոչվի առաջին Կալիֆորնիայում կայանալիք Հայաստանի Հանրապետության մշակույթի փառատոնը: Այս միջոցառումը, որ կանցկացվի Գլենդել քաղաքում, երախտագիտության յուրօրինակ արտահայտություն կլինի ամերիկյան ժողովրդին մեր երկրի համար ծանր ժամանակներում օգնության եւ սատարման համար:

Փառատոնն իրենց նախագահությամբ կազմեցին Գլենդելի եւ Երեւանի քաղաքապետներ Լարի Զարյանը եւ Վահագն Խաչատրյանը: Ելույթների ցանկում տեղ կգտնեն ժողովրդական երգ-երաժշտության կատարողներ, դասական խորեոգրաֆիկ անսամբլը, ժամանակակից անսամբլներ, գեղարվեստական խմբեր, էստրադային նշանավոր աստղեր, նկարիչներ, քանդակագործներ, ասմունքողներ եւ երգիծաբաններ: Ավարտական համերգին, որ կկայանա հուլիսի 2-ին, հրավիրված են նաեւ Շառլ Ազնավուրը, Շեր, Մայքլ [illegible]:

ԳԱԲՐԻԵԼ ՍՈՒՆԴՈՒԿՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ԱԿԱԴԵՄԻԱԿԱՆ ԹԱՏՐՈՆ

հունիս ամսի խաղացանկը

11-ին	*Ժան Բատիստ Մոլիեր*	«ԲԱԳՐԵՆԻՆ ԱԶՆՎԱԿԱՆ» (Կատակերգություն երկու մասից)
12-ին	*Մուշեղ Իշխան*	«ՄԵՌՆԵԼԸ ՈՐՔԱՆ ԴԺՎԱՐ Է» (Ողբերգ. կատակերգություն երկու մասից)
18-ին	*Ժիրայր Անանյան*	«ԻՄ ՏՈՒՆԸ ՔՈ ՏՈՒՆԸ ՉԷ» (Կատակերգություն երկու մասից)
19-ին	*Պերճ Զեյթունցյան*	«ԱՆԱՎԱՐՏ ՄԵՆԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ» (Դրամա երկու մասից)
25-ին	*Ժան Բատիստ Մոլիեր*	«ԲԱԳՐԵՆԻՆ ԱԶՆՎԱԿԱՆ» (Կատակերգություն երկու մասից)
26-ին	*Ջուզեպպե Մարոտա, Բելիզարիո Ռանդոնե*	«ԱՅՐԻՆԵՐ ԱՓՈՓՈՂԸ» (Կատակերգություն երկու մասից)

Ներկայացումների սկիզբը ժամը 16-ին

Երեխաների համար բոլոր շաբաթ եւ կիրակի օրերին ցերեկային նոր ներկայացում «ԱՐՔԱՅԱԶՆԻ ՀԱՐՍԱՆԻՔԸ»

Սկիզբը ժամը 11:30-ին

Թատրոնի գեղարվեստական ղեկավար՝ ԽՈՐԵՆ ԱԲՐԱՀԱՄՅԱՆ

digitised by A.R.A.R.@

LEVON TRAVEL

WorldCup USA94

Ավելանժի հաղթանակը կոնգրեսից առաջ

ՍՈՒՐԵՆ ԲԱՂԴԱՍԱՐՅԱՆ
Մարզական մեկնաբան

Ուղիղ տաս օր մնաց ֆուտբոլի աշխարհի 15-րդ առաջնության մեկնարկին: Դա անկրկնելի մարզական փառատոն է, որը նմանը չունի: Երկրագնդի բոլոր անկյուններում միլիոնավոր ֆուտբոլասերներ նորից կգամվեն հեռուստացույցներին ու ռադիոընդունիչներին: Մեր թերթը պլանավորում է հենց ԱՄՆ-ից օպերատիվ ձեւով լուսաբանել առաջնության ընթացքը: Այդ առթիվ 2 օրից Միացյալ Նահանգներ կմեկնի տողերիս հեղինակը: Արդեն ԱՄՆ են ժամանում ոչ միայն առաջնության մասնակից հավաքականները իրենց մարզական շտաբներով, այլեւ մարզական լրագրողները, մեկնաբանները, մասնագետները եւ ֆուտբոլասերները: Հունիսի 9-ին ԱՄՆ է մեկնում նաեւ Հայաստանի ֆուտբոլի ֆեդերացիայի նախագահ Նիկոլայ Ղազարյանը: Նա ՖԻՖԱ-ի հյուրը կլինի եւ կմասնակցի Չիկագոյում կայանալիք կոնգրեսին, որտեղ ֆուտբոլի միջազգային ֆեդերացիայի նախագահի ընտրություն է լինելու: Հիշեցնենք, որ աշխարհի առաջնության բացման հանդիսավոր արարողությունը հունիսի 17-ին հենց տեղի է ունենալու Չիկագոյում եւ ինչպես ընդունված է աշխարհի առաջնություններում, մրցապայքարը առաջինը դուրս գալու պատիվն այս անգամ էլ տրվելու է աշխարհի չեմպիոնին. Գերմանիայի հավաքականը հանդիպելու է Բոլիվիայի թիմի հետ: Ո՞վ կլինի ՖԻՖԱ-ի նոր նախագահը: Այս հարցն էլ պակաս կարեւոր չէ, չնայած մասնագետներից եւ լրագրողներից շատերը համոզված են, որ ընտրությունները ձեւական բնույթ կկրեն եւ նորից հաղթանակ կտոնի Ժոաո Ավելանժը:

Ահա թե այդ առթիվ ինչ է գրում Ֆրանսիայի մեր թղթակից Գրիգոր Ամիրզայանը. «ՖԻՖԱ-ի նախագահ Ժոաո Ավելանժն ամեն տեսակի քայլերի դիմեց, որպեսզի 6-րդ անգամ ստանա ՖԻՖԱ-ի նախագահությունը, որը զբաղեցնում է 1974 թ.-ից ի վեր: Պարզվում է, որ Ավելանժը դեռ ընտրություններից առաջ ապահովել է հաղթանակը: Ցյուրիխում տեղի ունեցած աշխարհի 5 ցամաքամասերի կոնֆեդերացիաների ներկայացուցիչների մի խորհրդաժողովում մեծամասնությունը հավանություն են տվել, որպեսզի բրազիլացի Ժոաո Ավելանժը հու-

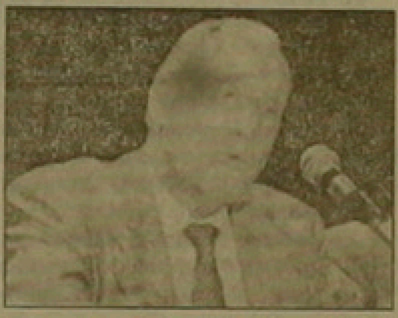

նիս ամսին վերագրավի իր պաշտոնը: «Բարեկամական» կապեր հաստատելու համար Ավելանժը վերջին ամիսներին իր ուժերը չխնայեց ճամփորդելու տարբեր տեղեր, որպեսզի կարողանա հերթական անգամ հաղթել ընտրարշավում: Այսպես, Թունիսում, որ մեկնել էր Աֆրիկայի առաջնության բացման հանդիսավոր արարողությանը մասնակցելու, Ավելանժն Աֆրիկայի աշխարհամասին 2-րդ աթոռ (ներկայացուցիչ) խոստացավ ՖԻՖԱ-ի կոմիտեում: Ասիացիներին Ավելանժը խոստացավ նվիրել 2002 թվականի աշխարհի առաջնության կազմակերպությունն ու նաեւ մեկ ավելի տեղ աշխարհի առաջնության եզրափակիչ փուլում: Գայթակղիչ նման խոստումներ եղան նաեւ Հյուսիսային եւ Կենտրոնական Ամերիկայի երկրների ֆեդերացիաներին: Մնում էր Եվրոպան: Երբ ՈՒԵՖԱ-ի նախագահ Լեննարտ Յոհանսոնը դեմ չէր Ավելանժի թեկնածությանը, ապա իտալացի Անտոնիո Մատարեզեն ՈՒԵՖԱ-ի փոխնախագահը, երազում էր «փակել» բրազիլացու ճանապարհը եւ ներկայանալ ՖԻՖԱ-ի նախագահության: Բայց այստեղ էլ Ավելանժը հաղթեց: Նա ՈՒԵՖԱ-ին հավաստիացրեց, որ մինչեւ 2002 թվականը Եվրոպան կպահպանի աշխարհի առաջնություններում իր 13 ներկայացուցիչները: Բնականաբար դա բավարարում է ՈՒԵՖԱ-ին, որն անկարող է հակառակ լինել Ավելանժի այս «նվերին»: Մինչդեռ ՖԻՖԱ-ի պաշտոնական քարտուղար Զեպ Բլատերը հեռու գնացող ծրագրեր է մշակում: Նա հայտարարեց, որ 1998 թվականին Ավելանժի աթոռն անպայման իրենը պետք է լինի:

Վստահաբար կարելի է ասել, որ Ավելանժը սեւ եւ սպիտակ գործերով, բարեկամական կապերով, խոստումներով եւ բազմաթիվ զանազան արարքներով, հաղթել է իր նախագահական պայքարում: Կեցցե նախագահը...»

Դե ինչ, հաշված օրեր են մնացել համոզվելու համար վերը շարադրվածի ճշմարտացիությանը:

Անդրադառնալով աշխարհի առաջնության բուն մասնակիցներին ավելացնենք, որ թիմերը շարունակում են անցկացնել ստուգողական հանդիպումներ: Անակնկալ գրանցվեց Էդմոնտոնում: Աշխարհի եռակի չեմպիոն Բրազիլիայի հավաքականը ԱՄՆ-ի ճանապարհին ընկերական խաղ անցկացրեց Կանադայի հավաքականի հետ: Շատերի համար անսպասելիորեն գրանցվեց ոչ-ոքի 1-1: Բրազիլացիներից գոլի հեղինակ դարձավ Ռոմարիոն: Իռլանդիայի հավաքականը, որը հաղթել էր աշխարհի չեմպիոն Գերմա-

նիայի եւ Եվրոպայի չեմպիոն Դանիայի հավաքականներին, այս անգամ սեփական հարկի տակ 1-3 հաշվով զիջեց Չեխիայի հավաքականին: Շվեդիայի հավաքականը հյուրընկալեց նորվեգացիներին եւ հաղթեց 2-0 հաշվով:

ՖՈՒՏԲՈԼ

Մրցավարները մտադիր են հրաժարվել

ՀՀ 3-րդ առաջնություն, բարձրագույն խումբ

3-րդ տուր

ՀՄԸՄ-«Արարատ»	0-1
«Շիրակ»-«Բանանց»	2-1
«Կոտայք»-«Զանգեզուր»	10-0
«Ցեմենտ»-«Ագնավուր»	7-2
«Լոռի»-ՀՄՄ ՖԻՄԱ	0-3
«Նաիրիտ»-«Վան»	2-4

Բնականաբար, ուշադրության կենտրոնում էին հանրապետության 4 ուժեղագույն թիմերի միջեւ հանդիպումները: Չնայած «Արարատը» 1-0 հաշվով հաղթեց ՀՄԸՄ-ին (գոլը խփեց Համլետ Մխիթարյանը), այնուամենայնիվ վերջինս ուներ զգալի առավելություն: Պարզապես մարզական բախտն այդ օրը երես էր թեքել ՀՄԸՄ-ից, որի խաղացողներն առնվազն 4-5 անգամ կարող էին գրավել չեմպիոնի եւ գավաթակրի դարպասը: Ինչպես եւ ենթադրվում էր, համառ եւ անհաշտ պայքարում անցավ նաեւ Գյումրիում տեղի ունեցած հանդիպումը «Շիրակի» ու «Բանանցի» միջեւ: Դաշտի տերերի հաջողությունը հնարավորություն տվեց նրանց ստանձնել միանձնյա առաջատարի դերը: Նորից առաջնությունում գրանցվեցին ոչ ֆուտբոլային արդյունքներ: Երեւում է, «Զանգեզուրի» ուժերից վեր է բարձրագույն խմբում հանդես գալը: Թե չէ ի՞նչ է նշանակում 14 գնդակ բաց թողնել «Արարատի», 10-ը «Կոտայքի» հետ խաղերում: Մի բան, որը պատիվ չի բերում ոչ միայն Գորիսի թիմին, այլեւ ընդհանրապես մեր առաջնությանը: Նույնը կարելի է ասել նաեւ «Ագնավուրի» մասին, որն արհեստականորեն իրավունք ստացավ հանդես գալ ուժեղագույնների խմբում: «Նաիրիտ»-«Վան» հանդիպման մրցավարն «անբավարար» գնահատականի է արժանացել: Ըստ հանդիպման տեսուչ Հովհաննես Աբրահամյանի զեկուցագրի մրցավարը սխալ 11 մետրանոց հարված է նշանակել: Ինչպես նշում է մրցումների կազմկոմիտեի նախագահ Սլավա Ղազարյանը, որոշ մրցավարների կողմից սխալները ցավոք երբեմն բխում են վախից:

«Մրցավարների համար ոչ մի տեղ անվտանգություն ապահոված չէ: Իհարկե, դա չի կարող արդարացնել սխալները: Սակայն մրցավարական կորպուսը մտահոգ է, եւ շատերը մտադիր են հրաժարվել», ասում է Ղազարյանը: Հաջորդ տուրը կայանալու է հունիսի 9-ին: Ուշադրության կենտրոնում կլինեն «Բանանց»-«Կոտայք», «Շիրակ»-«Ցեմենտ», ՀՄՄ ՖԻՄԱ-«Արարատ» հանդիպումները:

Առաջնության աղյուսակը հունիսի 7-ի դրությամբ

	Մ	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ
1. Շիրակ	16	8	8	0	0	30-3
2. Բանանց	14	8	7	0	1	36-4
3. ՀՄԸՄ	14	9	7	0	2	32-5
4. Ցեմենտ	12	7	5	2	0	18-8
5. Արարատ	11	6	5	1	0	32-2
6. Կոտայք	11	8	5	1	2	35-10
7. ՀՄՄ ՖԻՄԱ	9	7	3	3	1	16-5
8. Ագնավուր	5	7	2	1	4	8-29
9. Վան	4	7	2	0	5	9-21
10. ԲՄԱ Արայի	4	8	2	0	6	11-34
11. Նաիրիտ	4	8	1	2	5	6-14
12. Երազանք	4	8	1	2	5	6-21
13. Զանգեզուր	3	9	1	1	7	4-44
14. Լոռի	3	7	0	3	4	2-19
15. Կանազ	0	7	0	0	7	5-31

Գավաթը Վլադիկավկազի «Սպարտակին»

Վլադիկավկազում տեղի ունեցած ֆուտբոլի միջազգային մրցաշարում, որի մասնակիցները վիճարկում էին Հյուսիսային Օսիայի նախագահի գավաթը, հաղթող ճանաչվեց տեղի «Սպարտակը», որը եզրափակիչում հաղթեց Պորտուգալիայի «Բոավիշտա» թիմին: 3-րդ տեղի համար մրցավեճում իտալական «Ջենոան» առավելության հասավ Իսպանիայի «Օվիեդո» թիմի նկատմամբ:

ԾԱՆՐԱՄԱՐՏ

Ռեկորդային արդյունքները գերազանցված են

ԵՐԵՎԱՆ, 6 ՀՈՒՆԻՍ. ՍՆԱՐՔ: Աշխարհի երիտասարդների առաջնության բրոնզե մեդալակիր 20-ամյա երեւանցի գերծանր քաշային Աշոտ Դանիելյանը (ԲԿՄԱ) Հայաստանի երիտասարդ ծանրորդների մեկօրյա մրցումներում ցույց տվեց իր հասակակիցների մեջ աշխարհի ռեկորդները գերազանցող արդյունքներ: Այսպես, պոկում վարժությունում նա բարձրացրեց 175 կգ, իսկ հրում վարժությունում 210 կգ. երկամարտում նրա արդյունքը գերազանցեց է 385 կգ: Ի դեպ, երիտասարդների աշխարհի ռեկորդները պոկում վարժությունում (170,5 կգ) եւ երկամարտում (375 կգ) պատկանում են Պետեր Ուրոսկային (Չեխիա) եւ սահմանվել են վերջերս տեղի ունեցած մեծահասակների Եվրոպայի առաջնությունում: «Քանի որ ֆինանսական դժվարությունների պատճառով մեզ չհաջողվեց անցկացնել Հայաստանի երիտասարդների առաջնություն, ուստի հանրապետական սպորտվարչությունը եւ ծանրամարտի ֆեդերացիան որոշեցին կազմակերպել մեկօրյա մրցումներ, ստուգելու համար մեր լավագույն ծանրորդների պատրաստվածության աստիճանը, որոնք ընդգրկված են Հայաստանի հավաքականում եւ պետք է մասնակցեն հուլիսի 24-31-ը Ջակարտայում կայանալիք աշխարհի երիտասարդական առաջնությանը: Ուրախալի է, որ Դանիելյանը դրսեւորեց գերազանց մարզավիճակ», Սնարքի թղթակցի հետ զրույցի ժամանակ ասաց սպորտվարչության ավագ մարզիչ միջազգային մրցավար Հենրիկ Գրիգորյանը:

Լավ տպավորություն թողեցին նաեւ երիտասարդների եւ աշխարհի չեմպիոն Արա Վարդանյանը (Արմավիրի շրջան, գյուղ Բամբակաշատ), երեւանցի դինամոյական Արսեն Մելիքյանը, գյումրեցիներ Արթուր Ստեփանյանն ու Հրաչիկ Կարապետյանը, էջմիածնեցի Սոս Խաչատրյանը: ■

ԽՃԱՆԿԱՐ

Սոտոմայերը լավ մարզավիճակում

Սեւիլիայում տեղի ունեցած թեթեւ աթլետիկայի միջազգային մրցաշարում գրանցվեցին մի շարք բարձր արդյունքներ: Բարձրացատկի աշխարհի ռեկորդակիր եւ օլիմպիական խաղերի չեմպիոն Խավիեր Սոտոմայերը (Կուբա) հաղթահարեց 240 սմ բարձրությունը: Բելառուսի ներկայացուցիչ Իգոր Աստապկովիչը մուրճը նետեց 83 մետր, Դենիս Կապուստինը (Ռուսաստան) անչափ բարձր արդյունք ցույց տվեց եռացատկում (1786 սմ):

Առաջնությունը Վարշավայում

1995թ. ծանրամարտի Եվրոպայի առաջնությունը տեղի է ունենալու Վարշավայում: Լեհաստանի մայրաքաղաքում պետք է կայանար այս տարվա Եվրոպայի առաջնությունը, սակայն դա տեղի չունեցավ այն պատճառով, որ 3 լեհ ծանրորդներ մեղադրվել էին արգելված դեղամիջոցներ օգտագործելու համար եւ ծանրամարտի միջազգային ֆեդերացիան սանկցիաներ էր կիրառել Լեհաստանի ֆեդերացիայի նկատմամբ:

LEVON TRAVEL

ԱՇԽԱՐՀԻ ԱՌԱՋՆՈՒԹՅՈՒՆԸ «ԱԶԳԸ» ԿԼՈՒՍԱԲԱՆԻ «ԼԵՎՈՆ ԹՐԱՎԵԼԻ» ԱՋԱԿՑՈՒԹՅԱՄԲ

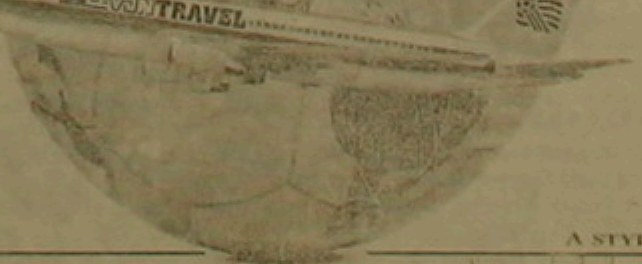

A STYLE

Երեւան, Սայաթ Նովա 10, հեռ. 525210, 5828

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

ՊԱՏԵՐԱԶՄ

Ղարաբաղում զինադադարը խախտվեց

Մի քանի օր տեւած հարաբերական անդորրից հետո ռազմական գործողությունները Հայաստանի հյուսիսարեւելյան սահմանների ուղղությամբ վերսկսվեցին: Հայաստանի պաշտպանության նախարարության տվյալներով, հունիսի լույս 5-ի գիշերը, ադրբեջանական ստորաբաժանումները հետեւակի մարտական մեքենաներից եւ գնդացիրներից կրակ են բացել Նոյեմբերյանի շրջանի Բերդավան գյուղի պաշտպանական դիրքերի ուղղությամբ: Տուժածներ չկան: Հայկական ուժերը պատասխան գործողությունների չեն դիմել: Ավելի վաղ՝ հունիսի 3-ի երեկոյան, ադրբեջանական հետեւակային մի գումարտակ, հրետանային նախապատրաստությունից հետո, զրահատեխնիկայի աջակցությամբ գրոհ էր ձեռնարկել Նոյեմբերյանի շրջանի Դովեղ գյուղի պաշտպանական դիրքերի ուղղությամբ: Թշնամին փորձել է ռազմաճակատի երեք կմ հատվածով մոտենալ Նոյեմբերյան շրջկենտրոնին: Որոշ տեղամասերում թշնամուն հաջողվել է փոքր-ինչ առաջանալ, սակայն հայկական սահմանապահ ուժերը հունիսի լույս 4-ի գիշերը լիովին կասեցրել են թշնամու գրոհը: Ադրբեջանական բանակը նահանջել է, կրելով կենդանի ուժի զգալի կորուստներ եւ մարտադաշտում թողնելով մեկ հետեւակի մարտական մեքենա: Հայկական կողմից եւս կան տուժածներ, որոնց թիվը ճշտվում է: Նույն օրը խախտվել է հրադադարը նաեւ ղարաբաղյան ճակատներում: Ստեփանակերտի մեր թղթակից Վահրամ Աղաջանյանը հաղորդում է, թե ԼՂՀ պաշտպանության բանակի շտաբի տվյալներով, ադրբեջանական կազմավորումները տարբեր տեսակի զենքերից գնդակոծել են Մարտունու շրջանի ղարաբաղյան պաշտպանական դիրքերը: Միաժամանակ գնդակոծվել են նաեւ Շահումյանի շրջանի Գյուլիստան, Մարտակերտի շրջանի Լեւոնարխ եւ Աղդամի շրջանի Գյուլլիջա գյուղերի ղարաբաղյան բնագծերը: Հայկական ուժերը ձեռնպահ են մնացել պատասխան գործողություններից:

Երեկ Ստեփանակերտ է ժամանել ՌԴ նախագահի հատուկ դեսպան Վլադիմիր Կազիմիրովը: ԼՂՀ ՊՊԿ նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանի եւ արտգործնախարար Արկադի Ղուկասյանի հետ ունեցած հանդիպման ժամանակ նա ներկայացրել է ռուսաստանյան խաղաղարար ծրագիրը: Ղարաբաղյան կողմն իր մտահոգությունն է արտահայտել Ադրբեջանի ոչ հստակ դիրքորոշման կապակցությամբ:

ՓՆՏՐՈՒՄ ԵՄ

Մեկ կամ երկու սենյականոց բնակարան քաղաքի կենտրոնում կամ մետրոյի «Բաղրամյան» կամ «Բարեկամություն» կայանների մոտակայքում, մեկ միլիոն դրամի սահմաններում: Զանգահարել՝ 582483

ԱՆԴՐԱԴԱՐՁ

Թուրքիան թող չկասկածի, որ հայերը կապրեն իրենց հողում

Թուրքիայի նախագահ Սուլեյման Դեմիրելի վերջերս արած այն հայտարարությունը, թե հայերը եթե ցանկանում են ապրել այս տարածաշրջանում, պետք է բարելավեն իրենց հարաբերությունները Ադրբեջանի հետ, Հայաստանի զորքերը գրաված տարածքներից դուրս բերելով, այլապես, եթե հակամարտության մեջ մնան Ադրբեջանի հետ, ապա կնշանակի, որ հակամարտության մեջ են նաեւ Թուրքիայի հետ: Այդ պայմաններում Թուրքիայի նախագահը կտրուկ տալիս է իր գնահատականը, թե «չեք կարող ապրել այստեղ»:

Հայաստանի պաշտոնական աղբյուրները, իհարկե, անտեսեցին Թուրքիայի նախագահի վերջիշյալ մեկնաբանությունները: Սակայն նախագահի մամուլի քարտուղար Լեւոն Զուրաբյանը, անդրադառնալով այդ արտահայտություններին, նախ նշեց, թե Հայաստանը Ադրբեջանի որեւէ տարածք չի գրավել, եւ հետո Ղարաբաղն էլ իր գրաված տարածքները չի ուզում հավերժացնել, այլ պատրաստ է վերադարձնել:

«Թուրքիան լուրջ սխալ է թույլ տալիս իր քաղաքականության մեջ, երբ Լեռնային Ղարաբաղի խնդրի լուծումը կապում է հայ-թուրքական հարաբերությունների հետ», ասաց նա: Լեւոն Զուրաբյանի կարծիքով, որեւէ մեկը կասկած չպետք է ունենա, որ հայերը կապրեն իրենց հողում եւ իրենց պետության մեջ:

Հայաստանի Գերագույն խորհրդի պատգամավոր Սուրեն Զոլյանի բնորոշմամբ, Դեմիրելի հայտարարությունը այն բանի վկայությունն է, թե ինչու է Թուրքիայի կառավարությունը մշտական դիրք որդեգրել ցեղասպանության հարցում:

«Ակնհայտ է դառնում, որ թուրքական ներկա կառավարությունը շարունակում է Օսմանյան Թուրքիայի այն քաղաքականությունը, ըստ որի հայերն այս տարածաշրջանում իրավունք ունեն ապրելու այն դեպքում, երբ բավարարելու լինեն Թուրքիայի պահանջները», ասաց նա: Նրա կարծիքով, եթե 1915 թ. ցեղասպանությունը բացատրվում էր ռազմական գործողություններից բխած անհրաժեշտությամբ, այսօր այլ պատճառաբանություններ են տրվում, վաղը կարող է մտացածին այլ պատրվակ հորինվել: «Ինչ խոսք, իրականությանը չհամապատասխանող մեղադրանքներ միշտ էլ կարելի է հորինել, բայց չպետք է մոռանալ, որ հենց Թուրքիայի ճնշմամբ է Ադրբեջանը խուսափում ընդունել որեւէ խաղաղարար նախաձեռնություն», ասաց Սուրեն Զոլյանը:

Նրա կարծիքով, զարմանալի է, որ Թուրքիայի կառավարության շրջանակները, որոնք մինչեւ օրս փորձում են զուսպ կեցվածք ընդունելով առաջ տանել իրենց քաղաքական գիծը, այդ թվում, Ղարաբաղի հարցում, այժմ ակնհայտ սպառնալիքներ են տալիս: «Նրանց հնարավորությունները սպառվել են, Թուրքիայի ներսում անկայունացման միտումներ կան, եւ դրա համար էլ փորձում են նոր քայլեր ձեռնարկել, որոնք բնական է, որեւէ արդյունք չեն տա», ասաց նա: Սուրեն Զոլյանի ասելով, դա Թուրքիայի թուլության եւ ոչ թե հզորության արդյունքն է:

Ա. Հ.

ԹԲԻԼԻՍԻ

Շահագրգռված են բոլորը

ԹԲԻԼԻՍԻ, 6 ՀՈՒՆԻՍ, ՄՆԱՐԲ: Վրաց-աբխազական դիմակայության գոտում խաղաղարար առաքելության հաջողությունը շոշափում է ոչ միայն հակամարտ կողմերի, այլեւ Ռուսաստանի շահերը, այսօր հայտարարեց Էդուարդ Շեւարդնաձեն: Ռուսաստանը շահագրգռված է իր հարավային սահմանների կայունացմամբ, ընդգծեց նա: Անդրադառնալով Ղրիմի խնդրին, Շեւարդնաձեն նշեց Ուկրաինայի եւ Ռուսաստանի միջեւ առճակատման անթույլատրելիությունը: Դա, նրա կարծիքով, աղետալի կստեղծի ոչ միայն սեւծովյան տարածաշրջանի, այլեւ բովանդակ աշխարհի իրադրության կայունացման համար, ինչը վերջին հաշվով կանդրադառնա նաեւ Վրաստանի կացության վրա:

Եղանակը Հայաստանում

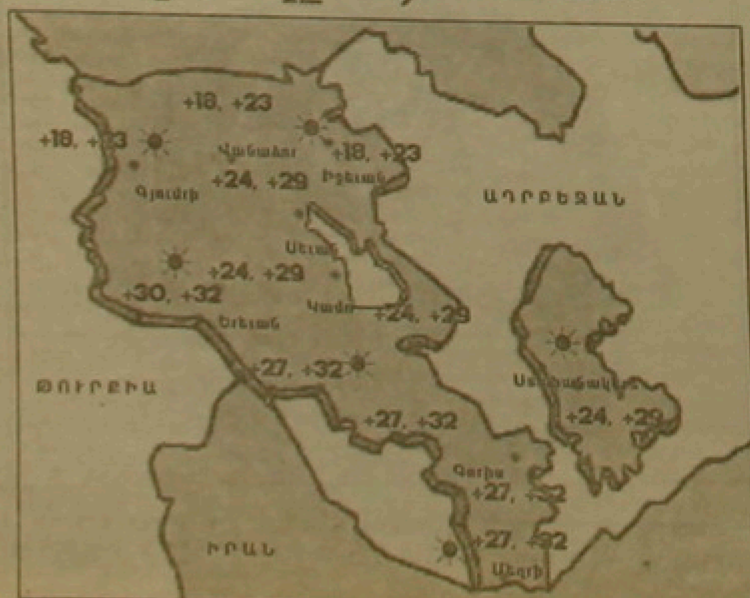

ՀԱՄԱՌՈՏ

Հրդեհվեց Եմենի նավթագտարանը

ՍԱՆԱ, 6 ՀՈՒՆԻՍ, WSJ: Հյուսիսային Եմենի ղեկավարները հայտարարեցին, թե չեն կարող համաձայնել ՄԱԿ-ի Անվտանգության խորհրդի պահանջած հրադադարին, այնքան ժամանակ, որ Սաուդյան Արաբիան սպառնում է միջամտել հարավցիների օգտին: Հարավային Եմենում, Ադեն նավահանգստի մոտ հրդեհվեց երկրում միակ նավթագտարանը: Հարավցիները մեղադրեցին հյուսիսեմենցիներին: Վերջիններս երեկ կրկին հրթիռակոծել էին Ադենը:

Ռոմանովները Ռուսաստանում

ԱՐԽԱՆԳԵԼՍԿ, 6 ՀՈՒՆԻՍ, ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Ռուսաստանի կայսերական տան ղեկավար, մեծ իշխանուհի Մարիա Վլադիմիրովնան ընտանիքի ժառանգորդ Գեորգիի եւ մոր՝ Լեոնիդա Գեորգիեւնայի հետ ժամանեց Արխանգելսկ: Նրանք Արխանգելսկի վարչակազմի հրավերով հյուսիս են ժամանել մասնակցելու Ռուսաստանի նավատորմի 300-ամյակի տոնակատարությանը: Ռոմանովների գահատոհմի ներկայացուցիչները կծանոթանան Արխանգելսկ եւ Սեւերոդվինսկ քաղաքների տնտեսությանն ու մշակույթին, կայցելեն Սոլովկի եւ Անտոնիա Սիյսկի վանք:

Չեռնոմիրդինը հիվա՞նդ

ԲՈՆՆ, ՄՈՍԿՎԱ, 6 ՀՈՒՆԻՍ, ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Ռուսաստանի վարչապետ Վիկտոր Չեռնոմիրդինը կիրակի ժամանեց Դաշնակցային Գերմանիա: Կարճաժամկետ մասնավոր այցի ընթացքում, որը կտեւի հունիսի 5-8-ը, մասնավորապես նախատեսվում է, որ նա լրացուցիչ բուժզննման է ենթարկվելու, հաղորդեցին վարչապետի շրջապատում: Չեռնոմիրդինը մասնավոր ուղեւորություն է կատարում, եւ Գերմանիայի ղեկավարների հետ ոչ մի հանդիպում կամ բանակցություններ չեն նախատեսված:

ԱՇԽԱՐՀ

Իսրայելը զորքեր է կուտակում «անվտանգության գոտում»

ԲԵՅՐՈՒԹ, 6 ՀՈՒՆԻՍ, ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Իսրայելը Հարավային Լիբանանին հարող բուֆերային «անվտանգության գոտում» կուտակում է զորքեր, տանկեր եւ հրետանի, վկայում են ականատեսները: Այստեղ դա կապում են իսլամականների դիմադրության «Հըզբոլլահի» զինված թեւի դեմ իսրայելցիների զինված լայն գործողության նախապատրաստման հետ: Այսպիսով, չնայած Վաշինգտոնի եւ Մոսկվայի դիվանագիտական միջնորդիչ ջանքերին, Հարավային Լիբանանում պահպանվում է լարված իրադրությունը: «Աս Սաֆիր» թերթի այսօրվա հաղորդումների համաձայն, բնակիչները հեռանում են ռազմական գործողությունների շրջանների մոտակայքում գտնվող գյուղերից:

Լիբանանի բանակի հակաօդային պաշտպանության միջոցները այս գիշեր հետ են մղել Ջունիայի ծովածոցի կողմից Բեքաայի հովիտ թափանցելու իսրայելական չորս ուղղաթիռների փորձը: Թշնամու ուղղաթիռները հետ են շրջվել, ասվում է «Ալ Վաթանիա» լրատվական ազգային գործակալության ռազմական ամփոփագրում:

«Հըզբոլլահի» գլխավոր քարտուղար Հասան Նասրուլլան կիրակի օրը Դամասկոսում բանակցել է Իրանի արտգործնախարար Ալի Աքբար Վելայաթիի հետ, որը շաբաթ օրը աշխատանքային այցով ժամանել էր Սիրիայի մայրաքաղաք: Ինչպես հայտնի է, Թեհրանը պաշտպանում է արմատականների այդ խմբավորմանը: Իրանի արտաքին քաղաքական գերատեսչության ղեկավարի հետ հանդիպումից հետո Հասան Նասրուլլան իսլամ գրոհայիններին կարգադրել է դադարեցնել իսրայելական տարածքի հրթիռակոծումը, հաղորդում են սիրիական աղբյուրները: Դրա հետ մեկտեղ նա ընդգծել է, որ «Հըզբոլլահը» կշարունակի զավթիչների դեմ զինված պայքարը Լիբանանի հարավում:

ԵԱՀԽ-ի համար գլխավորը սահմանների անձեռնմխելիությունն է

ԿԻԵՎ, 5 ՀՈՒՆԻՍ, ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: ԵԱՀԽ-ի ազգային փոքրամասնությունների գործերով գերագույն կոմիսար Մ. Վանդերստուլը Կիեւում բանակցություններ վարեց Ղրիմում ստեղծված կացության շուրջը: Կիեւում ելույթ ունենալով մամլո ասուլիսում, նա մասնավորապես ասաց, որ «ԵԱՀԽ-ի գործունեության հիմնական սկզբունքներից մեկը գոյություն ունեցող սահմանների անձեռնմխելիությունն է: Նույն սկզբունքն էլ պետք է որպես հիմք վերցնել նաեւ Ուկրաինայի եւ ինքնավար Ղրիմի միջեւ գոյություն ունեցող հիմնախնդիրները կարգավորելիս, փոխադարձաբար ընդունելի որոշումների որոնման ընթացքում»:

«Նյու Յորք թայմս» թերթը կիրակի հաղորդել է. «Երկօրյա բանակցություններից հետո Ուկրաինայի եւ Ղրիմի ներկայացուցիչները Սիմֆերոպոլում համատեղ հայտարարություն ստորագրեցին, որի մեջ Ղրիմը ճանաչվում է որպես Ուկրաինայի մի մաս: Միեւնույն ժամանակ այդ փաստաթղթով նախատեսվում է ստեղծել համատեղ մշտական հանձնաժողով, որը կարգավորելու երկու սուբյեկտների միջեւ եղած օրենսդրական տարաձայնությունները»:

Իրաքում այսուհետեւ պատժվելու են շարիաթի օրենքներով

ՆԻԿՈՍԻԱ, 6 ՀՈՒՆԻՍ, ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Իրաքում քրեական հանցագործությունները այսուհետեւ պատժվելու են շարիաթի իսլամական օրենքների ժողովածուի նորմերին համապատասխան: Այդ մասին այսօր որոշում է կայացրել երկրի նախագահ եւ վարչապետ Սադդամ Հուսեյնը հանցագործությունների հարաճուն ալիքի դեմ պայքարելու համար:

Իրաքցի կողոպտիչները, գողերը եւ ինքնաշարժեր փախցնողներն իրենց լրջորեն ենթարկում են աջ ձեռքի դաստակը կորցնելու վտանգին: Շարիաթով հենց նման պատիժ է նախատեսված այդ հանցագործությունների համար: Իսկ համանման հանցագործություն կրկնելու դեպքում կրկնահանցագործներն ստիպված կլինեն «հրաժեշտ տալ» նաեւ ձախ ոտնաթաթին: Իսկ զենքի գործադրմամբ կատարված բոլոր հանցագործությունների համար շարիաթով (դրա իրաքյան մեկնությամբ) մահապատիժ է նախատեսվում:

AIRCORPORATION

ԵՐԵՎԱՆ-ԲՈՒԽԱՐԵՍՏ-ԵՐԵՎԱՆ

Ուղիղ ավիաչվերթ (առանց ՍԻՋԱՆԿՅԱԼ վայրէջքի)

- ✔ Շահավետ տուրիստական ուղեւորություն
- ✔ Անհրաժեշտ փաստաթղթերի ձեւակերպում
- ✔ Անհամեմատ ցածր գներ
- ✔ Ուղեւորությունը՝ հունիսի 19-ից 23-ը Բուխարեստում, հյուրանոցային կացությամբ

Ամեն ուրբաթ ուղիղ ավիաչվերթ

ԵՐԵՎԱՆ-ՕՄՍԿ

Ամեն հինգշաբթի ուղիղ ավիաչվերթ

ԵՐԵՎԱՆ-ՊԵՆԶԱ

«Սեւան» հյուրանոց, 119,120 սենյակ:
Հեռ. 56.49.78. 58.26.53, 58.13.84

A STYLE

«Պարբերական» հրատարակչության տպարան. Երեւան 23 Արշակունյաց 2. Գրանցման թիվ 65. Դասիչ 69149. Տպաքանակ 15 000. Պատվեր 1773. Ստորագրված է տպագրության՝ 6. 06. 1994. Գինը՝ 5 դրամ

digitised by A.R.A.R.@